

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันประเทศไทยที่กำลังพัฒนาทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วนั้น ย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ที่สำคัญก็คือ ทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรมนุษย์ ประเทศไทยมีทรัพยากรทางการเงินค่อนข้างจำกัด ดังนั้น ในการพัฒนาประเทศจึงจำเป็นต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ โดยจะต้องเร่งสร้างกำลังคนให้มีความรู้และทักษะในการประกอบกิจการงาน ด้วยเหตุนี้ ทุกประเทศจึงมุ่งพัฒนาและส่งเสริมด้านการศึกษาให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้นต่อไป การศึกษานี้ มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการผลิตของประเทศ โดยเฉพาะการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาชั้น นั้นว่าเป็นการศึกษาระดับที่มีความสำคัญต่อเยาวชนที่ควร จะได้รับการเตรียมพร้อมให้มีความรู้ในด้านต่าง ๆ อย่างพอเพียง (สัญญา โคนทานุรักษ์ 2531: 1)

จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กระทรวงศึกษาธิการ 2520: 6) หมวด 3 ข้อ 32 ระบุว่า "การศึกษาระดับมัธยมศึกษา เป็นการศึกษาหลังระดับประถมศึกษา มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจ และรู้จักเลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม"..... การศึกษาระดับนี้แบ่งเป็น 2 ตอน คือ มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย ใช้เวลาเรียนตอนละประมาณ 3 ปี ในมัธยมศึกษาตอนต้น พึงให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนกลุ่มวิชาการและวิชาชีพตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง ในมัธยมศึกษาตอนปลาย พึงให้ผู้เรียนได้เน้นการเรียนกลุ่มวิชาที่ผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป"

อย่างไรก็ตาม แนวทางการจัดการศึกษาได้มีการปรับปรุงแก้ไขเรื่อยมา ทั้งนี้ เพราะรัฐบาลในแต่ละยุคแต่ละสมัย ก็ได้พยายามแก้ไขการศึกษาของชาติเรื่อยมา ตามแนวทางที่รัฐพึงประสงค์ ดังนั้น การปรับปรุง แก้ไข หรือเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาในระยะ ต่อ ๆ มา หากพิจารณาโดยหลักการใหญ่แล้ว ในแต่ละแผนจะมีลักษณะคล้ายคลึงกัน แนว การจัดการศึกษาก็ยังคงแบ่งเป็น 2 สาย คือ สายสามัญและสายอาชีพ ในสายอาชีพก็ได้ พยายามปรับปรุงแก้ไขให้ผู้ที่ไม่มุ่งเรียนทางสายสามัญ หันมาเรียนทางสายวิชาชีพ และหวัง

ว่า เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้ว จะได้ออกไปประกอบอาชีพที่แท้จริง หรือปรับปรุงอาชีพเดิมที่บรรพบุรุษได้ทำไว้ให้เจริญก้าวหน้าดีขึ้น (ภาวนรัตน์ รัตยาภาส 2526: 21)

เมื่อพิจารณาหลักการของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งเป็นหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ สามารถสรุปได้ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 8)

1. เป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ซึ่งให้การศึกษาทั่วไป และพื้นฐานวิชาอาชีพอย่างกว้าง ๆ มาแล้ว สำหรับมัธยมศึกษาตอนปลายเน้นการเลือกกลุ่มวิชาตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจ เพื่อผู้เรียนจะยึดเป็นอาชีพต่อไป
2. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกผู้เรียนให้มีประสบการณ์ เพื่อให้เกิดความรู้ความชำนาญที่สามารถจะนำไปใช้ปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริง หรือเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม หรือเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อในระดับสูงขึ้น
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการผสมผสานความรู้กับการปฏิบัติให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม
4. เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการเลือกเฟ้นวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เหมาะสมไปใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น การดำรงชีวิต และการประกอบอาชีพ
5. เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้และทักษะจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบอาชีพอิสระ

ตามโครงสร้างของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (กระทรวงศึกษาธิการ 2523: 9-10) กำหนดไว้ดังนี้

1. วิชาบังคับ มี 2 ส่วน

1.1 วิชาสามัญ จำนวน 24 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ ภาษาไทย สังคมศึกษา พลานามัย วิทยาศาสตร์

1.2 วิชาพื้นฐานวิชาชีพ จำนวน 12 หน่วยการเรียนรู้ โดยเลือกสาขาใดสาขาหนึ่งต่อไปนี้ ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรม

หมายเหตุ วิชาพื้นฐานวิชาชีพสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ยกเว้นสาขาศิลปกรรม เป็นวิชาที่ตรงกันกับวิชาแกนวิชาชีพของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2524

2. วิชาเลือก

2.1 วิชาเลือกตามแผนการเรียน ให้เลือกจากหมวดวิชาต่าง ๆ ต่อไปนี้ ให้เป็นไปตามแผนการเรียนภาษาไทย สังคมศึกษา พละนาฏย วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ ศิลปกรรม ช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม คหกรรม พาณิชยกรรม และ ศิลปหัตถกรรม

2.2 วิชาเลือกเสรี ให้เลือกเพิ่มเติมหรือเสริมวิชาเลือกตามแผนการเรียน หรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษ ทั้งนี้โดยให้เลือกจากหมวดวิชาที่ระบุไว้ในข้อ 2.1

สำหรับหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตร อาชีวศึกษาระดับประกาศนียบัตร มีหลักการดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ 2524: 1)

1. เป็นหลักสูตรวิชาชีพ 3 ปี ซึ่งจบในตัวเอง ให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง โดยรับจากผู้สำเร็จระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า เพื่อให้ประกอบอาชีพโดยตรง
2. เป็นหลักสูตรที่สามารถจะโอนผลการเรียนกันได้กับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือหลักสูตรอื่น ๆ ที่กระทรวงศึกษาธิการรับรอง
3. เป็นหลักสูตรที่มุ่งฝึกอบรมและเสริมสร้างคุณภาพของพลเมืองตามความมุ่งหมายของแผนการศึกษาชาติ พุทธศักราช 2520 เพื่อสามารถดำรงชีวิตอยู่ด้วยความผาสุกและเจริญก้าวหน้า

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพนี้ แบ่งประเภทวิชาออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. ประเภทวิชาเกษตรกรรม
2. ประเภทวิชาคหกรรม สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ และสาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป
3. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม
4. ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม สาขาวิชาจิตรศิลป์ สาขาวิชาศิลปประยุกต์ สาขาวิชาหัตถกรรม สาขาวิชาช่างโลหะรูปพรรณ สาขาวิชาผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง และสาขาวิชาสิ่งทอ
5. ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาวิชาช่างยนต์ สาขาวิชาช่างกลโรงงาน สาขาวิชาช่างเชื่อมและโลหะแผ่น สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์ สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง สาขาวิชาช่างก่อสร้าง สาขาวิชาช่างกลเรือ สาขาวิชาช่างเขียนแบบเครื่องกล สาขาช่างจิกและทำเครื่องมือ สาขาวิชาช่างสำรวจ สาขาวิชาช่างเทคนิคสถาปัตยกรรม และสาขา

ข้างต่อเรือ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ สาขาวิชาข้างต่อเรือไม้ และสาขาวิชาข้างต่อเรือเหล็ก

การเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทุกประเภทและทุกสาขาวิชา ต้องเขียนให้ได้รายวิชาต่าง ๆ ตามแต่ละแผนการเรียนที่กำหนดไว้ทุกประการ ซึ่งจะมีวิชาสามัญวิชาสัมพันธ์ วิชาเลือกเสรี และมีวิชาชีพทั้งที่เป็นแกนบังคับและเลือกตามความสนใจ

เนื่องจากหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2524 มีลักษณะสอดคล้องกันในบางส่วน เช่น โครงสร้างซึ่งมีวิชาบังคับประมาณ 34% และวิชาเลือกประมาณ 66% เหมือนกัน โดยเฉพาะวิชาบังคับที่เป็นวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพนั้น ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพมีอยู่ 5 สาขา คือ ข่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และศิลปหัตถกรรม ส่วนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ก็ใช้หลักสูตรเดียวกันนี้ทั้ง 5 สาขา แต่มีสาขาศิลปกรรมเพิ่มขึ้นอีก 1 สาขา สำหรับกลุ่มวิชาเลือกนั้น ถ้าโรงเรียนใดที่เปิดสอนหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย จะเลือกเปิดสอนวิชาชีพจากหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ จะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด (สวัสดิ์ สวรรณอักษร 2526: 15)

นักเรียนที่กำลังจะจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งชั้นนี้นับว่าเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญของการศึกษาเล่าเรียน และเป็นระยะที่นักเรียนกำลังอยู่ในวัยรุ่น ซึ่งตามหลักจิตวิทยา กล่าวว่า เป็นวัยที่มีปัญหาต่าง ๆ มาก (เฉลิมชัย อุบลพงศ์ 2511: 1) โดยเฉพาะในด้านการตัดสินใจเลือกอาชีพหรือศึกษาต่อหรือเพื่อหางานทำ เป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตของนักเรียน เพราะในอนาคตนักเรียนจะต้องประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงตัวเองและครอบครัว

เมื่อนักเรียนสำเร็จการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แล้ว จะต้องเผชิญกับการตัดสินใจแนวทางการศึกษาของตนเองว่า ตนควรจะศึกษาต่อหรือไม่ และถ้าจะศึกษาต่อแล้ว จะเลือกสายการเรียนทางวิชาสามัญหรือสายการเรียนทางวิชาชีพ การเลือกศึกษาต่อของนักเรียนนั้น ถ้านักเรียนเลือกได้เหมาะสมกับความสามารถของตน ก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จในการเรียน และมีประสิทธิภาพพอที่จะประกอบอาชีพ เพื่อสนองความต้องการในด้านกำลังคนอันจำเป็นแก่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศได้เป็นอย่างดี

ในการเลือกสายการเรียนนี้ นักเรียนย่อมต้องใช้ความรู้ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ที่ผ่านมา รวมทั้งองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เป็นเหตุให้การตัดสินใจของนักเรียนเอนเอียงไปในทางใดทางหนึ่งดังกล่าว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทำความเข้าใจข้อมูล

พื้นฐาน และทำนายพฤติกรรม การเลือกศึกษาต่ออาชีพและสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อจะได้นำผลของการศึกษามาประกอบการแนะแนวนักเรียน และเป็นข้อเสนอแนะการจัดและปรับปรุงการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพการปัจจุบัน และให้สอดคล้องกับนโยบายเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (A Theory of Reasoned Action) ของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen) เพราะทฤษฎีนี้พยายามที่จะตอบคำถามที่ว่า ทำไมคนจึงมีเจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการทำหรือไม่ทำพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นการทำให้เข้าใจถึงเจตนาเชิงพฤติกรรม และทำให้สามารถทำนายพฤติกรรมได้อย่างถูกต้อง (Ajzen and Fishbein 1980: 7) และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการแนะแนวทางการศึกษาต่อของนักเรียนมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาองค์ประกอบอื่นที่อยู่นอกเหนือจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลเพิ่มขึ้น คือระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน (Fishbein and Ajzen 1975, Ajzen and Fishbein 1980) ซึ่งได้พัฒนาทฤษฎีนี้มาเป็นเวลากว่า 10 ปี และเสนอทฤษฎีเต็มรูปแบบเมื่อปี ค.ศ. 1980

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ (จิระพร อูวรรณไณ 2528: 144-157)

ข้อสมมติ (Assumption) มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและใช้ข้อมูลที่ตนมีอยู่อย่างเป็นระบบ มนุษย์พิจารณาผลที่อาจเกิดจากการกระทำของตนก่อนตัดสินใจลงมือทำหรือไม่ทำพฤติกรรม

ใจความของทฤษฎี

1. พฤติกรรมส่วนมากอยู่ภายใต้การควบคุมของเจตนาของบุคคล เจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention หรือ I) ของบุคคล จึงเป็นตัวกำหนดที่ใกล้ชิดกับการกระทำ

2. เจตนาเชิงพฤติกรรม ขึ้นอยู่กับตัวกำหนด 2 ตัว คือ

2.1 ปัจจัยส่วนบุคคล เป็นการประเมินทางบวก-ทางลบ ต่อการกระทำ เรียกว่า เจตคติต่อพฤติกรรม (A_{ij})

A_{ij} ขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Behavioral Beliefs หรือ b) และการประเมินผลของการกระทำ (Evaluation of Consequences หรือ e) เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$A_{ij} = f\left[\sum_{i=1}^n b_i e_i\right] \quad (1)$$

2.2 ปัจจัยทางสังคม เป็นการประมาณของบุคคลว่าตนจะมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm หรือ SN) เพียงใด กลุ่มอ้างอิง หมายถึง บุคคลใกล้ชิดที่มีความสำคัญต่อบุคคลผู้นั้น

SN ขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับบรรดาของของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (Normative Belief หรือ NB) ซึ่งหมายถึง ความเชื่อที่ว่า บุคคลแต่ละคนที่อยู่ในกลุ่มอ้างอิงประสงค์ให้ตนทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้นเพียงใด และ SN ยังขึ้นอยู่กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Motivation to Comply หรือ MC) เขียนเป็นสมการได้ว่า

$$SN = f\left[\sum_{i=1}^m NB_i MC_i\right] \quad (2)$$

3. จากข้อ 1 และ 2 สามารถเขียนเป็นสมการทำนายได้ว่า

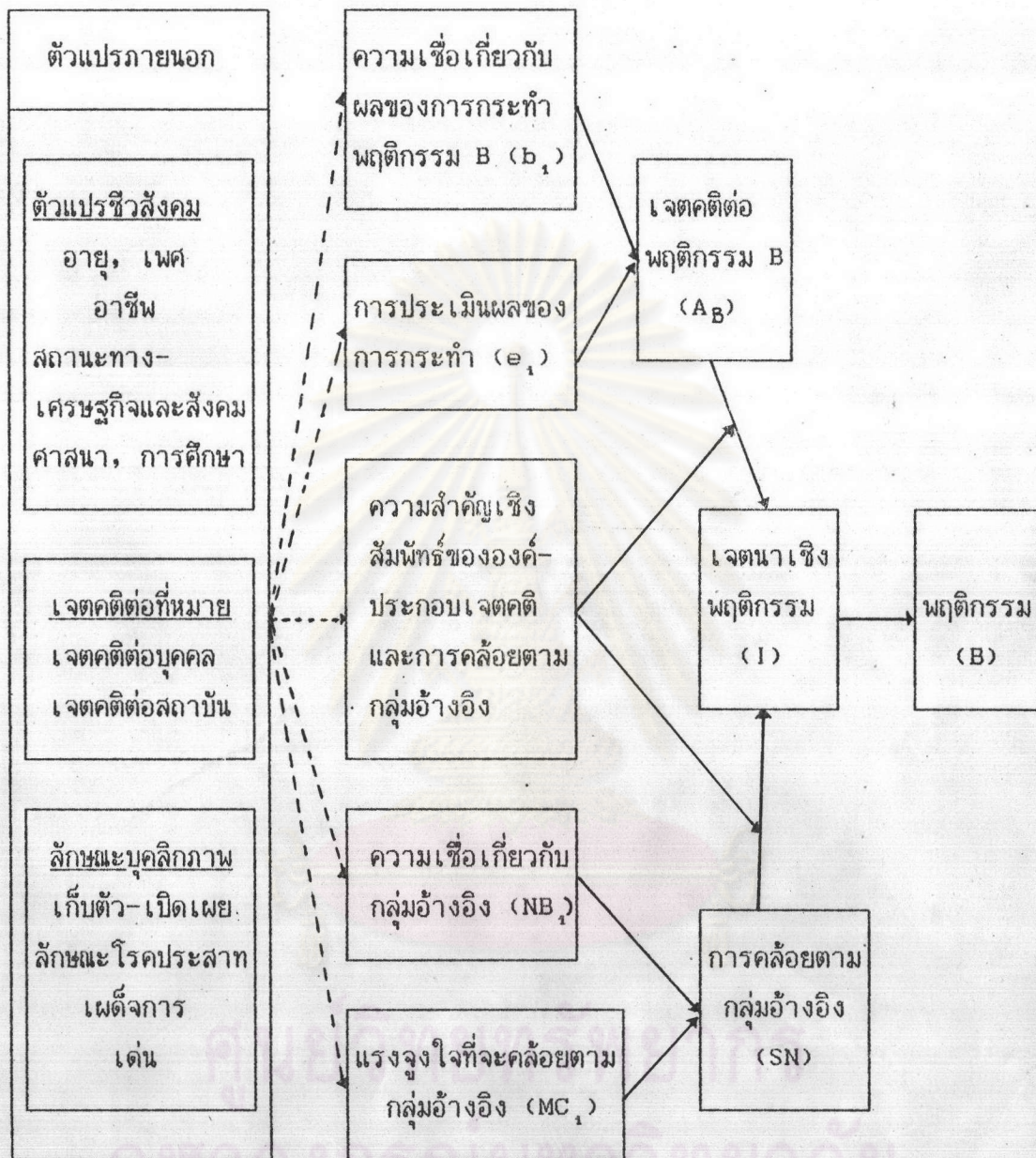
$$BI = f[A_{ijw_1} + SN_{w_2}] \quad (3)$$

เมื่อ w_1 และ w_2 เป็นน้ำหนักที่ได้จากการคำนวณสมการถดถอยพหุคูณ

4. ความสำคัญของเจตคติต่อพฤติกรรมและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนหนึ่งขึ้นกับเจตนาเชิงพฤติกรรมเอง นั่นคือ พฤติกรรมบางพฤติกรรมอาจถูกกำหนดโดยเจตคติต่อพฤติกรรมมากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่วนบางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าเจตคติต่อพฤติกรรม แต่บางพฤติกรรมอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งสองได้ใกล้เคียงกัน ความสำคัญของปัจจัยทั้งสองอาจแตกต่างกันจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง

5. ตัวแปรภายนอก (External Variables) เช่น ตัวแปรชีวสังคม เจตคติต่อเป้าหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมนั้น ๆ หรือบุคลิกภาพ จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมก็ต่อเมื่อตัวแปรนั้น ๆ มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อพฤติกรรม มีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หรือมีอิทธิพลต่อนำหนักความสำคัญของตัวแปรทั้งสองนี้ต่อเจตนาเชิงพฤติกรรม

สรุปสาระของทฤษฎีได้ดังภาพที่ 1

----- แสดงความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกับตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎี

————— แสดงความสัมพันธ์โดยตรงเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎี

ภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Ajzen and Fishbein 1980: 84)

6. การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษา จำเป็นต้องกำหนดโดยคำนึงถึง

6.1 การกระทำ (Action) จะต้องกำหนดว่าเป็นการกระทำอย่างเดี่ยว (Single Act) เช่น การให้ลูกกินอาหาร การสลับหรี เป็นตัน หรือเป็นกลุ่มการกระทำ (Behavior Categories) เช่น การออกกำลังกาย ซึ่งอาจประกอบด้วยการกระทำย่อย ๆ หลายการกระทำ เป็นต้นว่า การวิ่ง การกระโดดเชือก หรือการเล่นฟุตบอล

6.2 เป้าหมาย (Target) หมายถึง เป้าหมายของการกระทำ เช่น การให้ลูกกินอาหารข้างตัน อาจกำหนดเป้าหมายให้เป็นนมแม่

6.3 เวลา (Time) หมายถึง เวลาที่พฤติกรรมที่เราสนใจศึกษาจะเกิดขึ้น เช่น การกินนมแม่ตอนค่ำ

6.4 บริบท (Context) หมายถึง สถานการณ์ที่พฤติกรรมที่เราสนใจศึกษา จะเกิดขึ้น เช่น กินนมแม่ที่บ้าน

การกำหนดพฤติกรรมที่จะศึกษานี้ สามารถกำหนดให้มีความจำเพาะได้ตามที่เราสนใจจะศึกษา เมื่อกำหนดพฤติกรรมได้แล้ว การวัดเจตคติต่อพฤติกรรมก็จะต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรม เช่น เจตคติต่อการให้ลูกกินนมแม่ที่บ้านตอนค่ำ ส่วนพฤติกรรมจำเป็น ต้องวัดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่กำหนดขึ้น

ข้อจำกัดของทฤษฎี (ธีระพร อูวรรณ โณ ม.ป.ป.: 2)

1. อาจมีพฤติกรรมบางพฤติกรรมที่ทฤษฎีอธิบายไม่ได้ เช่น การระบายอารมณ์ทันทีทันใด หรือพฤติกรรมในการทำงานที่คนมีทักษะอยู่แล้ว เช่น การขับรถ การเปิดหน้าต่างลิ้อ
2. อาจมีบางคนที่ทฤษฎีอธิบายไม่ได้ เช่น คนที่มีการตัดสินใจโดยกระบวนการที่แตกต่างไปจากแนวทฤษฎีนี้ หรือคนที่แสดงพฤติกรรมโดยไม่ได้คิดไตร่ตรองเลย
3. การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงอาจยังเป็นวิธีที่ไม่ดีที่สุด
4. อาจมีองค์ประกอบอย่างอื่นที่มีความสำคัญอีก แต่ปัจจุบันยังไม่มีหลักฐานเพียงพอ

ต่อไปนี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของตัวแปรแต่ละตัวตามทฤษฎี

1. พฤติกรรม (Behavior) การที่จะเข้าใจถึงพฤติกรรมได้จะต้องทำความเข้าใจสิ่งเหล่านี้ (Ajzen and Fishbein 1980: 29-39)

1.1 พฤติกรรมและผล (Behavior versus Outcomes)

ในการศึกษาพฤติกรรมที่สนใจนั้น เราจะต้องกำหนดให้ชัดเจนว่า จะศึกษาพฤติกรรมหรือผล เพราะทั้ง 2 อย่างนี้มีความแตกต่างกัน ผลอาจเกิดจากปัจจัยอื่นที่อยู่นอกเหนือจากพฤติกรรม และพฤติกรรมหลาย ๆ พฤติกรรมที่ต่างกัน อาจนำไปสู่ผลกรรมที่เหมือนกัน เช่น การลดน้ำหนัก อาจเกิดจากการทำพฤติกรรมต่าง ๆ เช่น รับประทานอาหารที่มีแคลอรีต่ำ งดอาหารบางมื้อ หรือวิ่งวันละ 2 ไมล์

1.2 การกระทำเดียวกับพฤติกรรม (Single Action versus Behavior Categories)

โดยทั่วไปบุคคลมักจะมองข้ามความแตกต่างระหว่างพฤติกรรมเฉพาะและประเภทพฤติกรรม ซึ่งจากความเป็นจริงแล้ว เราไม่สามารถสังเกตประเภทพฤติกรรมได้โดยตรง เพราะว่าประเภทพฤติกรรมหนึ่ง ๆ ประกอบด้วยการกระทำเฉพาะหลายการกระทำ เช่น หากเราจะสังเกต "การเรียนหนังสือ" เราสังเกตได้เพียงพฤติกรรมเฉพาะเท่านั้น คือ การอ่านหนังสือ หรือการจดบันทึก ซึ่งเราถือว่าการกระทำเฉพาะเหล่านี้เป็นการเรียนหนังสือ

1.2.1 การกระทำเดียว

การกระทำเดียวเป็นพฤติกรรมเฉพาะที่บุคคลกระทำ ก่อนที่จะสังเกตการกระทำเดียวใด ๆ จำเป็นจะต้องทำให้เห็นว่า การกระทำเดียวนั้นมีความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกตสูง โดยการนิยามการกระทำนั้นให้ชัดเจนเพียงพอที่จะสังเกตได้ว่าการกระทำนั้นเกิดขึ้นหรือไม่ เพื่อให้เกิดความตรงกันระหว่างผู้สังเกต โดยประเมินจากความสอดคล้องระหว่างผู้สังเกต เพราะการกระทำบางอย่างสามารถสังเกตได้ง่าย ซึ่งทำให้ผู้สังเกตสังเกตได้ว่าการกระทำนั้นเกิดขึ้นหรือไม่ เช่น การซื้อหรือสายฝน แต่บางการกระทำสังเกตได้ยาก เช่น การอ่านคำเตือนเกี่ยวกับสุขภาพบนซองบุหรี่

1.2.2 ประเภทพฤติกรรม

ประเภทพฤติกรรมเป็นกลุ่มของการกระทำ เราไม่สามารถที่จะสังเกตประเภทพฤติกรรมได้โดยตรง ต้องอนุมานจากการกระทำเดียวที่เราได้กำหนดไว้ว่าประกอบกันเป็นประเภทพฤติกรรม เช่น การควบคุมอาหาร ต้องอนุมานจากพฤติกรรมต่าง ๆ ดังนี้ คือ การรับประทานอาหาร การดื่มเครื่องดื่ม หรือการรับประทานยาลดความอ้วน ปัญหาของการวัดประเภทพฤติกรรมคือ จะใช้การกระทำเดียวจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอที่จะเป็นตัวแทนของประเภทพฤติกรรมได้ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องกำหนดการกระทำ

เด็ยวที่สัมพันธ์กับประเภทพฤติกรรมนั้น ๆ ให้มากที่สุด และการกระทำเด็ยวจะต้องสังเกตได้โดยตรง และมีความสอดคล้องกันระหว่างผู้สังเกต และทำการสังเกตการกระทำแต่ละการกระทำแล้วนำมาให้คะแนน คะแนนรวมที่ได้เป็นดัชนีในการวัดปริมาณของประเภทพฤติกรรม เช่น การคำนวณดัชนีการควบคุมอาหาร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การคำนวณดัชนีการควบคุมอาหาร (จาก Ajzen and Fishbein 1980: 33)

น้ำหนัก	การกระทำเด็ยว	คนที่ 1		คนที่ 2	
		การกระทำ	คะแนน	การกระทำ	คะแนน
-1	รับประทานของขบเค็ยวก่อนถึงเวลาอาหาร	+1	-1	-1	+1
-1	รับประทานไอศกรีม	+1	-1	-1	+1
+1	ดื่มกาแฟไม่ใส่น้ำตาล	-1	-1	+1	+1
+1	ดื่มเครื่องดื่มที่มีแคลอรีต่ำ	-1	-1	-1	-1
+1	รับประทานอาหารวันละ 2 มื้อ	+1	+1	-1	-1
-1	รับประทานอาหารจำพวกแป้ง	+1	-1	-1	+1
-1	รับประทานของหวานหลังอาหารค่ำ	+1	-1	-1	+1
-1	ดื่มเบียร์	+1	-1	+1	-1
+1	รับประทานยาลดความอ้วน	-1	-1	-1	-1
-1	รับประทานขนมปัง	-1	+1	-1	+1
ดัชนีการควบคุมอาหาร		-6		+2	

จากตารางที่ 1 พบว่า คนที่ 1 มีพฤติกรรมการควบคุมอาหารน้อยกว่าคนที่ 2 ซึ่งดูจากคะแนนรวมที่ได้เป็นดัชนีของประเภทพฤติกรรม คือ -6 และ +2 ตามลำดับ

1.3 ความจำเพาะของพฤติกรรม

การวัดพฤติกรรมที่เราสนใจศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการกระทำเดี่ยวหรือประเภทพฤติกรรม หากเรากำหนดพฤติกรรมให้มีความจำเพาะ จะทำให้การสังเกตพฤติกรรมนั้นมีความแม่นยำมากขึ้น ความจำเพาะของพฤติกรรมนั้นขึ้นอยู่กับ (Ajzen and Fishbein 1980: 34)

1.3.1 การกระทำ

1.3.2 เป้าหมาย

1.3.3 บริบท

1.3.4 เวลา

(รายละเอียดได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น หัวข้อ 6.1-6.4)

บางครั้งเราอาจจะสนใจการกระทำหนึ่งต่อเป้าหมายหนึ่ง แต่เราอาจจะสนใจบริบทและเวลาไม่มากนัก ดังนั้น เราจะต้องพิจารณาในทุก ๆ บริบท และสังเกตตลอดเวลาที่พฤติกรรมอาจจะเกิดขึ้น

1.4 ระดับการวัดพฤติกรรม

การสังเกตหรือการวัดกระทำเดี่ยวอาจทำได้หลายวิธีต่าง ๆ กัน
ดังนี้

1.4.1 วิธีให้บุคคลมีทางเลือก 2 ทาง คือ การเลือกที่จะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น เช่น เขาได้เลือกศึกษาต่อหรือไม่หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

1.4.2 วิธีให้บุคคลมีทางเลือกมากกว่า 2 ทางที่เขาสามารถเลือกได้
เช่น

เขาเดินทางไปทำงานด้วยยานพาหนะใด

_____ รถยนต์ส่วนตัว

_____ การโดยสารรถยนต์ของผู้อื่น

_____ รถประจำทาง

_____ รถแท็กซี่

_____ รถจักรยานยนต์

_____ รถจักรยาน

_____ เดิน

ทางเลือกเหล่านี้อาจมองว่าเป็นกลุ่มของการกระทำเดี่ยว
ที่จะกระทำหรือไม่กระทำแต่ละอย่าง

1.4.3 วิธีวัดหรือสังเกตความมากน้อยของการกระทำที่เกิดขึ้น
เช่น สนใจว่าเขาจะซื้อน้ำอัดลมหรือไม่ และซื้อมากน้อยเท่าใด โดยที่มีความมากน้อยของ
น้ำอัดลมให้เลือกหลายทางเลือก เช่น

- _____ ไม่ซื้อเลย
- _____ ซื้อ 1 ขวด
- _____ ซื้อ 2-3 ขวด
- _____ ซื้อ 4-5 ขวด
- _____ ซื้อมากกว่า 5 ขวด

1.4.4 วิธีสังเกตพฤติกรรมที่ทำซ้ำ ๆ กัน เมื่อเราสนใจสังเกต
ว่าพฤติกรรมนั้นเกิดขึ้นบ่อยเพียงใดในโอกาสต่าง ๆ มีวิธีการวัด 2 วิธีคือ

ก. การวัดความถี่สัมบูรณ์ (The Measure of Absolute Frequency) คือ การวัดจำนวนครั้งที่บุคคลทำพฤติกรรม เช่น

พฤติกรรมการโดยสารรถประจำทางไปทำงานของนาย ก.

- _____ ไม่ได้โดยสารเลยในเดือนมีนาคม
- _____ 1-5 วันในเดือนมีนาคม
- _____ 6-10 วันในเดือนมีนาคม
- _____ 11-15 วันในเดือนมีนาคม
- _____ 16-20 วันในเดือนมีนาคม
- _____ 21-25 วันในเดือนมีนาคม

ข. การวัดความถี่สัมพัทธ์ (The Measure of Relative Frequency) คือ การหาสัดส่วนหรือจำนวนร้อยละที่บุคคลทำพฤติกรรมนั้น เป็นการวัดว่า
ในจำนวนโอกาสที่เขามีอยู่ เขาได้ทำพฤติกรรมนั้นบ่อยเพียงใด เช่น

เมื่อชื่อน้ำอัตรลม นาย ก. ได้ชื่อได้

_____ ไม่เคย
 _____ 1 ครั้งใน 6 ครั้ง
 _____ 2 ครั้งใน 6 ครั้ง
 _____ 3 ครั้งใน 6 ครั้ง
 _____ 4 ครั้งใน 6 ครั้ง
 _____ 5 ครั้งใน 6 ครั้ง
 _____ 6 ครั้งใน 6 ครั้ง

ทางเลือกต่าง ๆ เหล่านี้ อาจวัดให้เป็นการกระทำเดี่ยว
 ที่บุคคลจะทำหรือไม่ทำการกระทำนั้นได้

ดังนั้น ในการวัดหรือสังเกตพฤติกรรม หากเราสนใจความ
 มาก-น้อยของการทำพฤติกรรม จะเป็นการวัดปริมาณของการทำพฤติกรรมนั้น และถ้าเรา
 สนใจว่าบุคคลทำพฤติกรรมนั้นบ่อยเพียงใด จะเป็นการวัดความถี่ของการทำพฤติกรรมนั้น
 ซึ่งมี 2 วิธีคือ การวัดความถี่สัมบูรณ์ และการวัดความถี่สัมพัทธ์

1.5 พฤติกรรมจากคำรายงานของตนเอง

การนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ไปใช้ทำนายและทำความเข้าใจ
 พฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล จะต้องมีการสังเกตว่า บุคคลนั้นได้ทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ แต่
 พฤติกรรมบางอย่างเราไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง เพราะจะทำได้ยากหรือสิ้นเปลืองค่า
 ใช้จ่ายมาก เช่น พฤติกรรมการใส่ห่วงคุมกำเนิด หรือบางพฤติกรรมเราสังเกตไม่ได้
 เพราะผิดกฎหมาย เช่น พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ดังนั้น จึงต้องให้ผู้กระทำ
 พฤติกรรมนั้นเป็นผู้รายงานการกระทำของตนเอง ถึงแม้ว่าวิธีการรายงานพฤติกรรมด้วยตนเอง
 เองจะมีความตรงน้อยกว่าการสังเกตพฤติกรรมโดยตรง แต่หากพฤติกรรมนั้นไม่สามารถใช้
 วิธีการสังเกตได้ ก็จะนำวิธีนี้มาใช้แทน และหากเราสนใจศึกษาประเภทพฤติกรรม โดยให้
 ผู้ตอบเป็นผู้รายงานการทำพฤติกรรมนั้น เราจะต้องกำหนดกลุ่มพฤติกรรมที่สัมพันธ์กับประเภท
 พฤติกรรมนั้นให้ชัดเจน แล้วให้ผู้ตอบตอบว่าเขาทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ ดังตารางที่ 1

นอกจากนี้ การรายงานพฤติกรรมด้วยตนเอง ยังสามารถตอบได้อย่าง
 เป็นอิสระในแง่ของเป้าหมายเฉพาะ เวลา และบริบท เช่น การให้ผู้ตอบตอบว่า เขาซื้อ
 แผ่นเสียงเมื่อ 6 เดือนที่แล้วหรือไม่ หากใช้วิธีการสังเกตจะมีความยุ่งยากมาก แต่เมื่อ
 ให้ผู้ตอบ รายงานพฤติกรรมด้วยตนเอง จะมีความเหมาะสมกว่ามาก

2. เจตนา (Intention) (Ajzen and Fishbein 1980: 41-52)

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เจตนา เป็นตัวกำหนดพฤติกรรม แต่ไม่ได้หมายความว่า การวัดเจตนาจะเป็นตัวทำนายพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสมเสมอไป อาจมีองค์ประกอบอื่น ที่มีอิทธิพลต่อความหนักแน่นในการสังเกตความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับพฤติกรรม เช่น ระดับความสอดคล้องระหว่างการวัดเจตนา กับพฤติกรรม และความคงอยู่ของเจตนา

2.1 ความสอดคล้องระหว่างเจตนาและพฤติกรรม

การทำนายพฤติกรรมจากเจตนา จะต้องแน่ใจว่าการวัดเจตนาและพฤติกรรมนั้น มีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น คือ การกระทำเป้าหมาย บริบท และเวลา ซึ่งจะทำให้การทำนายพฤติกรรมนั้นมีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

2.1.1 ความสอดคล้องกับการกระทำเดี่ยว เจตนาของบุคคลในการกระทำเดี่ยวสามารถวัดโดยการถามว่า เขามีเจตนาจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมนั้น และในบางครั้งจะใช้วัดโดยถามความเชื่อมโยงโดยอัตนัย* ของบุคคลว่าจะทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งเรา เรียกว่า การวัดเจตนาเชิงพฤติกรรม (Behavioral Intention) เช่น

ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 เป็นไปได้: $\frac{(+3)}{\text{มากที่สุด}}$: $\frac{(+2)}{\text{มาก}}$: $\frac{(+1)}{\text{น้อย}}$: $\frac{(0)}{\text{ไม่ใช่ทั้ง 2 อย่าง}}$: $\frac{(-1)}{\text{น้อย}}$: $\frac{(-2)}{\text{มาก}}$: $\frac{(-3)}{\text{มากที่สุด}}$ เป็นไปไม่ได้

หรือ การให้บุคคลประมาณโอกาสที่เขาจะทำพฤติกรรมนั้นเป็นจำนวนร้อยละ เช่น

โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 ประมาณ _____ %

* ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ให้ความน่าจะเป็นโดยอัตนัย (Subjective Probability) แต่เนื่องจากความน่าจะเป็น (Probability) ไม่มีค่าติดลบ จึงหันมาใช้ว่าความเชื่อมโยงโดยอัตนัย (Subjective Association) แทน เพื่อให้การวัดมีค่าติดลบไม่มีปัญหา

2.1.2 ความสอดคล้องกับพฤติกรรมที่มีหลายทางเลือก การวัดเจตนาที่มีต่อพฤติกรรมที่มีหลายทางเลือก เป็นการวัดจำนวนทางเลือกของพฤติกรรมที่บุคคลกระทำ ทางเลือกเหล่านี้จะหมายถึง ชนิดของพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น การซื้อรถยนต์ชนิดต่าง ๆ หรือพฤติกรรมเดียวกันแต่ปริมาณแตกต่างกัน เช่น จำนวนเงินที่บริจาค ในการวัดเจตนาที่มีหลายทางเลือกนี้ มีวิธีการวัด 2 วิธีคือ

ก. คำถามปลายปิด โดยมีตัวเลือกต่าง ๆ ให้บุคคลเลือก
เช่น

- _____ การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพและสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านช่างอุตสาหกรรมหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- _____ ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรมหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- _____ ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรมหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- _____ ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านศิลปหัตถกรรมหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- _____ ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านพาณิชยกรรมหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- _____ ฉันตั้งใจจะเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- _____ ฉันตั้งใจจะไม่ศึกษาต่อหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

ข. คำถามปลายเปิด เช่น

การเลือกศึกษาต่อหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ฉันจะเลือกศึกษาต่อด้าน_____

2.1.3 ระดับการวัดเจตนาเชิงปริมาณ เป็นการวัดความน่าจะเป็นเชิงอัตนัยของเจตนาในการเลือกการกระทำพฤติกรรมแต่ละพฤติกรรม และสามารถใช้ทำนายทางเลือกต่าง ๆ เหล่านั้น เช่น

- ในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพและสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
- (15%) โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม
 - (10%) โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านคหกรรม
 - (5%) โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรม
 - (10%) โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านศิลปหัตถกรรม
 - (25%) โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านพาณิชยกรรม
 - (30%) โอกาสที่ฉันจะเลือกศึกษาต่อสายสามัญ
 - (5%) โอกาสที่ฉันจะไม่เลือกศึกษาต่อ

จากตัวอย่างข้างต้น สามารถทำนายได้ว่า เราจะเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเหตุผลที่ว่า บุคคลจะกระทำในสิ่งที่เขากำหนดความน่าจะเป็นเชิงอัตนัยไว้สูงที่สุด (Ajzen and Fishbein 1980: 46)

นอกจากนี้ เจตนาเชิงพฤติกรรมสามารถใช้ทำนายพฤติกรรมได้ แต่ไม่สามารถใช้ทำนาย จำนวน, ปริมาณ หรือความถี่ของการกระทำนั้น ๆ เช่น การบริจาคเงิน เจตนาเชิงพฤติกรรมสามารถทำนายว่า เราจะบริจาคเงินหรือไม่ แต่ไม่สามารถทำนายได้ว่าเราจะบริจาคเงินจำนวนเท่าใด

2.1.4 ความสอดคล้องของประเภทพฤติกรรม ในการวัดเจตนาให้สอดคล้องกับประเภทพฤติกรรม เราต้องวัดเจตนาของผู้ตอบในแต่ละการกระทำเดี่ยวที่ประกอบกันเป็นตรรกะเชิงพฤติกรรม เจตนาและการกระทำนั้น จะต้องมีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น คือ การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา เช่น หากเราสนใจจะวัดและสังเกตพฤติกรรมการรับประทานอาหารระหว่างมือในระยะเวลา 2 เดือน เราจะต้องประเมินเจตนาของเราต่อการรับประทานอาหารว่างระหว่างมือในระยะเวลา 2 เดือน เราสามารถคำนวณตรรกะเชิงเจตนาเชิงพฤติกรรมในลักษณะเดียวกับการคำนวณตรรกะเชิงประเภทพฤติกรรม ดังปรากฏในตารางที่ 1

2.2 ความคงอยู่ของเจตนา

การวัดเจตนาไม่ใช่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมที่ดีเสมอไป เพราะเจตนาสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และการวัดเจตนาก่อนที่จะสังเกตพฤติกรรมอาจจะแตกต่างจากเจตนาในขณะที่สังเกตพฤติกรรมนั้นอยู่ กล่าวคือ หากเว้นระยะเวลาในการวัดเจตนาและการสังเกตพฤติกรรมนานมากขึ้นเท่าใด โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่ง

นำไปสู่การเปลี่ยนเจตนาที่ยิ่งมีมากขึ้น และจะทำให้การทำนายพฤติกรรมมีความแม่นยำลดน้อยลง ดังนั้น ควรเว้นระยะในการวัดเจตนาและการสังเกตพฤติกรรมให้น้อยที่สุด เพื่อที่จะทำให้การทำนายพฤติกรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การทำนายพฤติกรรมจากเจตนาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับความคงอยู่ของเจตนา การทำนายพฤติกรรมของบุคคลโดยเว้นระยะเวลาในการสังเกตพฤติกรรมน้อย ทำให้โอกาสที่บุคคลจะเปลี่ยนเจตนาลดน้อยลง แต่การทำนายพฤติกรรมโดยเว้นช่วงเวลาในการสังเกตพฤติกรรมยาวนานขึ้น โดยมากจะใช้ในการวัดพฤติกรรมของกลุ่มประชากร เนื่องจากเจตนาของกลุ่มประชากรจะมีความคงอยู่นานกว่าเจตนาส่วนบุคคล ในการทำนายพฤติกรรมจากเจตนาโดยทิ้งระยะเวลานาน จะต้องพยายามแยกแยะเหตุการณ์ภายนอกที่อาจทำให้เกิดการเปลี่ยนเจตนา เช่น การทำนายพฤติกรรมการซื้อขายรถยนต์ภายใน 1 ปี ในระยะเวลานี้อาจเกิดเหตุการณ์ที่ทำให้เจตนาในการซื้อขายรถยนต์เปลี่ยนแปลงได้ เช่น การขึ้นราคาน้ำมัน ดังนั้น จึงต้องเพิ่มเหตุการณ์นี้เข้าไปในการวัดเจตนาตั้งแต่นั้น โดยถามว่า "ถ้าราคาน้ำมันเพิ่มขึ้น 20% หรือมากกว่านั้น เขาจะซื้อรถยนต์หรือไม่" การวัดเจตนาอย่างมีเงื่อนไขนี้จะทำให้การทำนายพฤติกรรมมีความแม่นยำมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีตัวแปรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาและพฤติกรรม ได้แก่ ประสบการณ์ตรง การเคยเห็นคนอื่นกระทำพฤติกรรมนั้น การมีทักษะในการทำพฤติกรรม ดังนั้นการวัดเจตนาหลังจากเกิดเหตุการณ์แทรกซ้อนขึ้น หรือนำเหตุการณ์นั้นมาร่วมพิจารณาด้วย จะเพิ่มความหนักแน่นของความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับพฤติกรรมมากขึ้น (Ajzen and Fishbein 1980: 50)

3. ปัจจัยส่วนบุคคล (Ajzen and Fishbein 1980: 54-56, 63-73)

เจตคติที่มีต่อพฤติกรรม หมายถึง การตัดสินของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมว่าเป็นสิ่งที่ดีหรือเลว ซึ่งเขาสนับสนุนหรือต่อต้านการกระทำนั้น (Ajzen and Fishbein 1980: 56) หรือหมายถึงการประเมินทางบวกหรือทางลบของแต่ละบุคคลที่มีต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen and Fishbein 1980: 6)

พิชไบน์และไอเซนเสนอการวัดเจตคติที่มีต่อพฤติกรรม 2 วิธี คือ การวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม

3.1 การวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม เป็นการประเมินความรู้สึกโดยทั่วไปของบุคคลที่มีในทางที่เห็นด้วยหรือคัดค้านต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น ซึ่งมาตรวัดเจตคติทางตรงที่ได้มาตรฐานมีหลายมาตร แต่มาตรที่ใช้กันมากและมีความสัมพันธ์กับมาตรวัดเจตคติทางอ้อม คือ มาตรจำแนกความหมาย (Semantic Differential Scale) ของออสกู๊ดและคณะ (Osgood Suci and Tannenbaum 1957) (Ajzen and Fishbein 1980: 54-55)

ตัวอย่างเช่น ให้ผู้ตอบประเมิน "การเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของฉัน" จากมาตรต่อไปนี้

การเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของฉันเป็นสิ่งที่

ดี : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เลข
 +3 +2 +1 0 -1 -2 -3

โง่ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ฉลาด
 -3 -2 -1 0 +1 +2 +3

พอใจ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ไม่พอใจ
 +3 +2 +1 0 -1 -2 -3

คำตอบในแต่ละมาตรให้คะแนนตั้งแต่ +3 ถึง -3 และรวมคะแนนเหล่านี้ เป็นการวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม

นอกจากนี้อาจให้ผู้ตอบแสดงเจตคติของเขาออกมาโดยตรง ดังนี้

เจตคติของฉันต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เห็นด้วย : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : คัดค้าน
 +3 +2 +1 0 -1 -2 -3

3.2 การวัดเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม ขึ้นอยู่กับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและการประเมินผลของการกระทำ โดยการรวมผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำและการประเมินผลของการกระทำ เป็นการวัดเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล เจตคติเป็นองค์ประกอบของความเชื่อ หากบุคคลมีความเชื่อว่า การทำพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลกรรมทางบวก เขาก็จะมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมนั้น ขณะที่บุคคลซึ่งเชื่อว่าการทำพฤติกรรมนั้นจะนำไปสู่ผลกรรมทางลบ เขาก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อพฤติกรรมนั้น เช่น นาย ก. เชื่อว่า การซื้อรถยนต์จะทำให้เขาได้รับความสะดวกสบายในการเดินทาง และไม่เสียเวลาคอยรถประจำทาง นาย ก. ก็จะมีเจตคติที่ดีต่อการซื้อรถยนต์ แต่ถ้าหากนาย ก. มีความเชื่อว่า การซื้อรถยนต์เป็นการสิ้นเปลือง และก่อให้เกิดปัญหาการจราจรติดขัดมากขึ้น เขาก็จะมีเจตคติที่ไม่ดีต่อการซื้อรถยนต์ ความเชื่อที่เป็นรากฐานของเจตคติที่มีต่อพฤติกรรมนี้ เรียกว่า ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (Behavioral Belief) (Ajzen and Fishbein 1980: 7)

ประสบการณ์ในชีวิตของบุคคลจะนำไปสู่ความเชื่อต่อที่หมายต่าง ๆ กัน ซึ่งฟิชไบน์และไอเซนได้แบ่งความเชื่อออกเป็น 3 ชนิดคือ (Fishbein and Ajzen 1975: 132-134)

1. ความเชื่อเชิงบรรยาย (Descriptive Belief) เป็นความเชื่อที่ได้จากการมีประสบการณ์ตรง จากการสังเกต ที่พบว่าเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะอย่าง เช่น โຕะกลม

2. ความเชื่อที่เกิดจากการอนุมาน (Inferential Belief) เช่น นาย ก. สูงกว่านาย ข. และ นาย ข. สูงกว่า นาย ค. บุคคลจะเชื่อว่า นาย ก. สูงกว่านาย ค. โดยใช้หลักตรรกศาสตร์

3. ความเชื่อที่ได้จากข้อมูล (Informational Belief) เป็นความเชื่อที่สร้างขึ้นจากการยอมรับในข่าวสารจากแหล่งภายนอก เช่น หนังสือ วารสาร การบรรยาย หรือการเล่าต่อ ๆ กันมา เช่น ศาสดาของพระพุทธศาสนา คือพระพุทธเจ้า

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลความเชื่อ หมายถึง ความเชื่อมโยงโดยอัตนัย* ของบุคคลที่เห็นว่า ที่หมายมีความสัมพันธ์กับลักษณะเฉพาะอย่าง (Fishbein and Ajzen 1975: 131) เช่น

การเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (เป้าหมาย) ทำให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย (ลักษณะเฉพาะอย่าง)

ไอเซนและฟิชไบน์ (1980: 63) กล่าวว่า ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีความเชื่อจำนวนมากเกี่ยวกับที่หมายหนึ่ง ๆ แต่เขาสามารถใส่ใจกับความเชื่อได้จำนวนน้อยคือประมาณ 5-9 ความเชื่อในแต่ละหนึ่ง ๆ และจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ความเชื่อเหล่านี้คือความเชื่อเด่นชัด (Salient Beliefs) ซึ่งถือว่าเป็นตัวกำหนดเจตคติต่อพฤติกรรม ความเชื่อเด่นชัดนี้อาจจะเปลี่ยนไปได้ คืออาจจะมีความหนักแน่นมากขึ้นหรือน้อยลง หรืออาจถูกความเชื่ออื่นมาแทนที่

การหาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับที่หมาย จะพิจารณาเฉพาะข้อมูลของความเชื่อเด่นชัดที่มีความถี่สูง ๆ (Modal Salient Beliefs) ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ ดังนี้ คือ (Ajzen and Fishbein 1980: 70)

วิธีที่ 1 เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุด 10 ถึง 12 ความเชื่อ

วิธีที่ 2 เลือกความเชื่อทั้งหมดที่กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 10 ถึง 12%

กล่าวถึง

วิธีที่ 3 เลือกความเชื่อที่มีความถี่สูงสุดจนถึงความเชื่อที่รวมความถี่ได้ประมาณ 75% ของความถี่ทั้งหมด

ดังนั้น ความเชื่อที่ได้นำมาสร้างมาตรวัด จะมีพื้นฐานมาจากความเชื่อเด่นชัด

การวัดระดับบุคคลและการวัดระดับทั่วไป (Personal versus General Measure) การวัดความเชื่อและเจตคติต่อพฤติกรรมสามารถวัดได้ 2 ระดับดังนี้ (Fishbein 1980: 87)

* ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ใช้ความน่าจะเป็นโดยอัตนัย (Subjective Probability) แต่เนื่องจากความน่าจะเป็น (Probability) ไม่มีค่าติดลบ จึงหันมาใช้ความเชื่อมโยงโดยอัตนัย (Subjective Association) แทน เพื่อให้การวัดมีค่าติดลบไม่มีปัญหา

ขั้นที่ 2 การประเมินความเชื่อของบุคคล ว่าพฤติกรรมนั้นนำไปสู่ผลกระทบแต่ละอย่างด้วยความหนักแน่นของความเชื่อเพียงใด เช่น

การเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สำหรับจัดทำ
ให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย

เป็นไปได้ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้
มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
กลาง 2 อย่าง กลาง

จากนั้นจึงนำมาตราที่วัดการประเมินผลกระทบและความหนักแน่นมาคำนวณหาค่ารวมดังตัวอย่างในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การศึกษาเจตคติของนาย ก. ในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

การเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของฉัน	การประเมินผลกระทบ	ความหนักแน่นของความเชื่อ	รวม
1. ทำให้หางานง่าย	+3	-2	-6
2. ทำให้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย	+3	-2	-6
3. ทำให้มีโอกาสก้าวหน้า	+2	+3	+6
4. ทำให้ผู้ปกครองภูมิใจ	+3	+3	+9
		รวม	+3

เนื่องจากคะแนนความหนักแน่นของความเชื่อแต่ละตัว (b) และคะแนนการประเมินผลกรรมแต่ละตัว (e) มีค่าตั้งแต่ -3 ถึง +3 เมื่อนำมาคำนวณหาเจตคติต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการนำคะแนนความหนักแน่นของความเชื่อและการประเมินผลกรรมแต่ละตัวมาคูณกัน ซึ่งในตัวอย่างที่เสนอนี้ มีจำนวน 4 คู่ ดังนั้น คะแนนเจตคติต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงมีค่าเป็นไปได้จาก -36 ถึง +36 และมีจุดกลางเชิงทฤษฎี (Theoretical Zero-point) ที่ 0 (ศูนย์) จากตารางที่ 2 จึงสรุปได้ว่า นาย ก. มีเจตคติทางบวกเล็กน้อยต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า ความเชื่อ มีความสัมพันธ์กับเจตคติ ซึ่งฟิชไบน์และไอเซนกล่าวไว้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับที่หมายนั้นมีความสัมพันธ์กับเจตคติต่อที่หมายนั้น ดังนี้ (Fishbein and Ajzen 1975: 29)

1. บุคคลมีความเชื่อ (b_i) มากมายเกี่ยวกับที่หมายหนึ่ง ๆ โดยที่ที่หมายนั้นอาจมีความสัมพันธ์กับลักษณะต่าง ๆ เช่น ที่หมายอื่น คุณลักษณะอื่น หรือเป้าหมายอื่น เป็นต้น
2. ลักษณะที่มาสัมพันธ์กับที่หมายนี้ มักจะมีการประเมิน (e_i) ควบคู่อยู่ด้วย ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นเจตคติต่อลักษณะนั้น ๆ
3. อาศัยการเรียนรู้จากการวางเงื่อนไขบุคคลจะเรียนรู้ในการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างการประเมิน (e_i) กับที่หมายของเจตคติ
4. ความเชื่อที่สัมพันธ์กับที่หมายโดยมีการประเมินอยู่ด้วย จะรวมกัน ($\sum b_i e_i$)
5. ในโอกาสข้างหน้า ที่หมายของเจตคติจะกระตุ้นให้บุคคลแสดงความเชื่อโดยรวมที่สัมพันธ์กับที่หมายโดยมีการประเมินอยู่ด้วย หรือเป็นการแสดงเจตคติโดยส่วนรวมนั้นเอง

จากทฤษฎีเจตคตินี้ ทำให้มีการพัฒนาสมการเดียวกับการวัดเจตคติขึ้น คือ

$$A_o = f \left[\sum_{i=1}^n b_i e_i \right] \quad (4)$$

A_o = เจตคติต่อที่หมาย

b_i = ความเชื่อเกี่ยวกับที่หมาย i

- e_i = การประเมินผลของลักษณะที่มาสัมพันธ์กับที่หมาย i
 n = จำนวนความเชื่อเกี่ยวกับที่หมาย i

จากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของความเชื่อกับเจตคติ เพื่อไปอธิบายพฤติกรรมที่บุคคลกระทำ ซึ่งจากกลุ่มทฤษฎีความคาดหวัง-อรรถประโยชน์ (Expectancy - Value theories) อธิบายว่า เมื่อบุคคลต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกใด ๆ เขาจะเลือกทางเลือกที่มีอรรถประโยชน์ตามความคาดหวังโดยอัตนัย (Subjective Expected Utility) สูงสุด เช่น ทางเลือกนั้น ๆ ซึ่งจะนำไปสู่ผลกระทบทางบวกมากที่สุด ซึ่งสามารถเขียนเป็นสมการได้ว่า (Fishbein and Ajzen 1975: 30)

$$SEU = \sum_{i=1}^n SP_i U_i \quad (5)$$

- SEU = อรรถประโยชน์ตามความคาดหวังโดยอัตนัยในทางเลือกต่าง ๆ
 SP_i = ความน่าจะเป็นโดยอัตนัยของทางเลือกต่าง ๆ นั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบใดตามมา
 U_i = อรรถประโยชน์โดยอัตนัยของผลกระทบนั้น
 n = จำนวนของผลกระทบที่เกิดขึ้น

จากสมการนี้ สามารถอธิบายได้ว่า ความน่าจะเป็นโดยอัตนัยของทางเลือกนั้นจะก่อให้เกิดผลกระทบใดตามมา (SP_i) คือความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรมนั้น (b_i) ส่วนอรรถประโยชน์โดยอัตนัยของผลกระทบนั้น (U_i) คือการประเมินผลของการกระทำนั้น (e_i) ดังนั้น อรรถประโยชน์ตามความคาดหวังโดยอัตนัย จึงหมายถึง เจตคติต่อพฤติกรรมของบุคคลนั้น (A_{ij}) (Fishbein and Ajzen 1975: 30-31) ซึ่งเขียนเป็นสมการได้ว่า

$$A_{ij} = f \left[\sum_{i=1}^n b_i e_i \right] \quad (6)$$

- A_B = เจตคติต่อพฤติกรรม B
 b_i = ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ i
 e_i = การประเมินผลของการกระทำ i
 n = จำนวนความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรม B

เนื่องจากเจตคติมีความสัมพันธ์ทางตรงกับการทำนายและทำความเข้าใจเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคลและความเชื่อเด่นชัดกำหนดเจตคติที่มีต่อพฤติกรรม ดังนั้น ในการวัดความเชื่อเด่นชัดและเจตคติ จำเป็นต้องวัดให้มีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น คือ การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา

4. ปัจจัยทางสังคม (Ajzen and Fishbein 1980: 57, 73-76) เป็น การประมาณของบุคคลว่าตนมีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเพียงใด

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หมายถึง การรับรู้ของบุคคลว่า ผู้ที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น เช่น การซื้อรถยนต์ ถ้า นาย ก. เชื่อว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรซื้อรถยนต์ เขาก็มีแนวโน้มจะมีเจตนาที่จะซื้อรถยนต์นั้น แต่หากตรงกันข้ามกัน คือ นาย ก. เชื่อว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรซื้อรถยนต์ เขาก็จะมีแนวโน้มจะมีเจตนาที่จะไม่ซื้อรถยนต์

พีชไบน์และไอเซน เสนอวิธีการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงไว้ 2 วิธีคือ การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง และการวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม

4.1 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง เป็นการระบุความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อเขา ว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น เช่น

คนส่วนมากที่มีความสำคัญต่อฉัน คิดว่า

ฉันควร : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ฉันไม่ควร
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

เลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หรือ

บุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อนั้นคิดว่าฉันควรเลือกศึกษาสายสามัญหลังจากเรียน
จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

เป็นไปได้ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

4.2 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ได้จากผลรวมของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง จะเห็นได้ว่าตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง คือความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ได้รับอิทธิพลจากความเชื่อ เช่นเดียวกับเจตคติ แต่เป็นความเชื่อเกี่ยวกับบรรทัดฐานของกลุ่มอ้างอิงต่อการกระทำของตน (Normative Belief) ซึ่งเป็นความเชื่อของเขาว่า บุคคลเฉพาะหรือกลุ่มคนเฉพาะ คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น เช่น พ่อแม่ของฉันคิดว่าฉันควรเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จะเห็นได้ว่า ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง คล้ายกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง แต่ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงนี้ จะเกี่ยวข้องกับบุคคลหรือกลุ่มคนเฉพาะเจาะจงมากกว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งเป็นความเชื่อเกี่ยวกับบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อเขา (Ajzen and Fishbein 1980: 73)

ความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Salient Referents) จะเป็นตัวกำหนดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง โดยที่กลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่มีความถี่สูง (Modal Normative Beliefs) จะมีอิทธิพลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่ากลุ่มอ้างอิงที่ไม่มีความเด่นชัด

การหาความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง จะพิจารณาเฉพาะกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดที่มีความถี่สูง เมื่อได้กลุ่มอ้างอิงเด่นชัดแล้ว ก็สามารถวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง ดัง ตัวอย่างเช่น ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เช่น

พ่อแม่ของฉันคิดว่า

ฉันควร : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ฉันไม่ควร
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง
 เลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

หรือ

พ่อแม่ของฉันคิดว่าฉันควรเลือกศึกษาต่อสายสามัญหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
 เป็นไปได้ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

การรู้เฉพาะความเชื่อของคุณเกี่ยวกับทรศนะของกลุ่มอ้างอิงยังไม่เพียงพอที่จะทำนายหรือทำความเข้าใจการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของคุณได้ เราจะต้องรู้การระบุแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงแต่ละกลุ่มด้วย (Ajzen and Fishbein 1980: 75) ซึ่งจะวัดได้ด้วยมาตรข้างล่างนี้

ฉันต้องการทำในสิ่งที่พ่อแม่ของฉันคิดว่าฉันควรจะทำ
 เป็นไปได้ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

หรือ

โดยทั่วไปฉันต้องการทำตามในสิ่งที่พ่อแม่ของฉันประสงค์จะให้ฉันทำเพียงใด
 ไม่ต้องการเลย : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : ต้องการมาก
 มาก ปาน น้อย ไม่ใช่ทั้ง น้อย ปาน มาก
 กลาง 2 อย่าง กลาง

ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ทำนายจากผลรวมทั้งหมดของผลคูณระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงกับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ซึ่งการวัดความเชื่อจะต้องมีความสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น คือ การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา

ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงและแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง สามารถเขียนเป็นสมการได้ดังนี้

$$SN = f \left[\sum_{i=1}^m NB_i MC_i \right] \quad (7)$$

SN = การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

NB_i = ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง

MC_i = แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง i

m = จำนวนกลุ่มอ้างอิง

5. ความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ของเจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (w_1, w_2)

(Ajzen and Fishbein 1980: 58-59)

โดยส่วนมากแล้ว มักจะพบว่าบุคคลจะมีเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรม ถ้าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรกระทำพฤติกรรมนั้น และมีเจตคติทางลบถ้าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น (Ajzen and Fishbein 1980: 58) แต่บางครั้งองค์ประกอบทั้งสองก็ไม่ไปด้วยกัน เช่น บุคคลอาจมีเจตคติทางบวกต่อการกระทำพฤติกรรมนั้น แต่เชื่อว่าบุคคลที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น ดังนั้น เจตนาของบุคคลจะขึ้นกับความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบทั้งสองของแต่ละบุคคล โดยที่องค์ประกอบทั้งสองจะมีน้ำหนักที่บ่งบอกถึงความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ที่เป็นตัวกำหนดเจตนา น้ำหนักความสำคัญเชิงสัมพัทธ์นี้อาจเปลี่ยนแปลงได้จากพฤติกรรมหนึ่งไปอีกพฤติกรรมหนึ่ง และจากบุคคลหนึ่งไปอีกบุคคลหนึ่ง น้ำหนักขององค์ประกอบทั้งสองนี้ร่วมกันทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรม

การผันแปรตัวใดตัวหนึ่งในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น (การกระทำ เป้าหมาย บริบท และเวลา) อาจจะมีอิทธิพลต่อความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบ

เจตคติและกลุ่มอ้างอิง เช่น พบว่า เจตคติมีความสำคัญในพฤติกรรมการแข่งขันมากกว่า พฤติกรรมความร่วมมือ ในขณะที่กลุ่มอ้างอิงมีความสำคัญในพฤติกรรมร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน

6. ตัวแปรภายนอก (External Variables) (Ajzen and Fishbein 1980: 70-91) ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลต่างจากทฤษฎีอื่นตรงที่ไม่พยายามจะอธิบาย พฤติกรรมโดยอ้างอิงถึงตัวแปรภายนอก ซึ่งได้แก่

6.1 ตัวแปรชีวสังคม (Demographic Variable) เช่น อายุ เพศ อาชีพ สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ศาสนา การศึกษา

6.2 เจตคติที่มีต่อที่หมาย เจตคติต่อบุคคล และเจตคติต่อสถาบัน

6.3 ลักษณะบุคลิกภาพ (Personality Traits) เช่น ลักษณะการ เก็บตัว ลักษณะการเปิดเผยตัวเอง มีอาการทางประสาท ลักษณะมีอำนาจ และลักษณะเด่น

ทฤษฎีนี้ไม่ปฏิเสธว่าตัวแปรภายนอกบางครั้งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรม แต่ คิดว่า มันมีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางอ้อม นั่นคือ ตัวแปรภายนอกจะมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรม ถ้าหากว่ามันมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตัวใดตัวหนึ่งในทฤษฎีตามที่เสนอในภาพที่ 1 นั่นคือ ถ้าตัวแปรภายนอกมีอิทธิพลต่อความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรม B การ ประเมินผลของการกระทำพฤติกรรม B ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง แรงจูงใจที่จะ คล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หรือความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบเจตคติและการคล้อยตาม กลุ่มอ้างอิง ซึ่งจะมีผลต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมของบุคคล และทำให้มีผลกระทบต่อพฤติกรรม ถ้าเจตคติหรือการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมได้ และเจตนาเชิง พฤติกรรมกับพฤติกรรมมีความสัมพันธ์กันสูง ถึงแม้บางครั้ง ตัวแปรภายนอกจะมีอิทธิพลต่อ พฤติกรรม แต่มันไม่มีความจำเป็นที่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรภายนอกกับพฤติกรรม เพราะตัวแปรภายนอกบางตัวอาจมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้น ในขณะที่ตัวแปรภายนอกอีก บางตัวอาจไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมนั้นเลย และหากพบว่าตัวแปรภายนอกนั้นมีความ สัมพันธ์กับพฤติกรรมในเวลาหนึ่ง แต่จะสัมพันธ์กันไม่นาน เพราะความสัมพันธ์นั้นจะมีการ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา และเปลี่ยนแปลงจากประชากรกลุ่มหนึ่งไปยังประชากรอีกกลุ่มหนึ่ง อย่างไรก็ตาม อิทธิพลของตัวแปรภายนอกที่มีผลต่อพฤติกรรม ก็อาจจะช่วยให้เราเข้าใจ ปรัชญาการณของพฤติกรรมที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า ตัวแปรภายนอกจะไม่สัมพันธ์ อย่างคงเส้นคงวากับความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำพฤติกรรม B การประเมินผล

ของการกระทำพฤติกรรม B ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่ม
 อ้างอิง และความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ขององค์ประกอบเจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง
 (Ajzen and Fishbein 1980: 85)

สรุป เจตคติของบุคคลที่มีต่อพฤติกรรม ถูกทำนายโดยความเชื่อเด่นชัดที่ว่า การ
 กระทำพฤติกรรมนำไปสู่ผลของการกระทำที่เป็นไปได้อะไรบ้าง การประเมินผลของการ
 กระทำเหล่านี้ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงของบุคคลถูกทำนายโดยความเชื่อของเขาที่ว่า
 กลุ่มอ้างอิงเด่นชัดคิดว่าเขาควรหรือไม่ควรกระทำพฤติกรรมนั้น กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตาม
 กลุ่มอ้างอิงของเขา และองค์ประกอบเจตคติและกลุ่มอ้างอิงจะทำนายเจตนาได้เสมอ ถ้า
 การวัดทุกขั้นตอนสอดคล้องกันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น (การกระทำ เป้าหมาย
 บริบท และเวลา) และความสามารถในการทำนายพฤติกรรมจะขึ้นอยู่กับความหนักแน่นของ
 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับพฤติกรรม การวัดเจตนาและพฤติกรรมจะต้องมีความสอดคล้อง
 กันในความจำเพาะทั้ง 4 ประเด็น เจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมีผลต่อพฤติกรรม
 โดยให้เจตนาเป็นสื่อ ถ้าเจตนาไม่สามารถทำนายพฤติกรรมได้อย่างเพียงพอ ถึงแม้เจตคติ
 และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงจะทำนายเจตนาได้ แต่เจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง
 ก็ไม่สามารถทำนายพฤติกรรมได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ได้มีการนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลมาทดสอบและใช้ในการวิจัยกันอย่าง
 กว้างขวาง ซึ่งผลที่พบส่วนมากจะเป็นไปตามทฤษฎี ในการศึกษาคั้งนี้ ผู้วิจัยจึงจะเสนอ
 งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรม การเลือกศึกษาต่อ หรือการเลือกอาชีพ ที่ใช้ทฤษฎีการ
 กระทำด้วยเหตุผลเป็นหลัก และมีงานวิจัยบางชิ้นได้เพิ่มองค์ประกอบอื่น ๆ เข้าไปในรูปแบบ
 ของพีชไบน์และไอเซน และพบว่า องค์ประกอบนี้ร่วมกับองค์ประกอบทั้งสองของทฤษฎีทำนาย
 เจตนาเชิงพฤติกรรม ซึ่งจะเสนองานวิจัยดังต่อไปนี้

งานวิจัยในต่างประเทศ

สเปอร์เบอร์ เบอริ์ ฟิชไบน์ และไอเซน (Sperber Fishbein and Ajzen 1980: 114-129) ได้ศึกษาการทำนายและทำความเข้าใจเจตนาในการเลือกประกอบอาชีพของผู้หญิง ว่าจะเป็นแม่บ้านหรือประกอบอาชีพ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไฮสกูล เกรด 11 และ 12 จำนวน 111 คน เป็นหญิงผิวดำ 96 คน ผิวดำ 13 คน และอื่น ๆ 2 คน ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างอ่านเรื่องราวสั้น ๆ ของเจน ซึ่งเป็นหญิงที่ประกอบอาชีพ และเรื่องของแมรี ซึ่งเป็นแม่บ้าน เมื่ออ่านเรื่องทั้ง 2 จบแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย

1. การวัดเจตนาเชิงพฤติกรรม (I) โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบคำถาม 3 ข้อคือ
 - 1.1 การวัดเจตนาที่จะเลือกกระหว่างทางเลือก 2 ทาง (Choice Intention) ได้แก่

ฉันตั้งใจจะมือนาคคคล้าย

แมรี : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เจน

- 1.2 การวัดเจตนาที่จะมือนาคคคล้ายเจน ได้แก่

ฉันตั้งใจจะมือนาคคคล้ายเจน

เป็นไปได้ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้

- 1.3 การวัดเจตนาที่จะมือนาคคคล้ายแมรี ได้แก่

ฉันตั้งใจจะมือนาคคคล้ายแมรี

เป็นไปได้ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เป็นไปไม่ได้

2. การวัดเจตคติต่อพฤติกรรม (A_y) โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบความรู้สึกเกี่ยวกับการมือนาคคคล้ายเจนและการมือนาคคคล้ายแมรี บนมาตรา 7 ช่วง 2 ข้อ ดังนี้

- 2.1 การมือนาคคคล้ายเจนเป็นสิ่งที่

ดี : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : _____ : เลว

2.2 การมีขนาดตกคล้ายแมรีเป็นสิ่งที่

ดี : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : เลว

3. การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) 2 ทาง คือ

3.1 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง จำนวน 2 ข้อ ดังนี้

3.1.1 คนที่มีความสำคัญต่อฉันส่วนมากคิดว่าฉันควรจะมีขนาดตกคล้ายเจน
เป็นไปได้ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : เป็นไปไม่ได้

3.1.2 คนที่มีความสำคัญต่อฉันส่วนมากคิดว่าฉันควรจะมีขนาดตกคล้ายแมรี
เป็นไปได้ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : เป็นไปไม่ได้

3.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม

3.2.1 วัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงในการมีขนาดตกคล้ายเจน
และมีขนาดตกคล้ายแมรี (NB₁) 9 กลุ่ม คือ

3.2.1.1 แม่

3.2.1.2 พ่อ

3.2.1.3 เพื่อนสนิท

3.2.1.4 คู่รัก

3.2.1.5 พระ

3.2.1.6 นักแนะแนวในโรงเรียน

3.2.1.7 ครู

3.2.1.8 ผู้หญิงที่ทำงาน

3.2.1.9 ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน

เช่น

แม่คิดว่าฉันควรจะมีขนาดตกคล้ายเจน
เป็นไปได้ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : เป็นไปไม่ได้

แม่คิดว่าฉันควรจะมีขนาดตกคล้ายแมรี
เป็นไปได้ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : ____ : เป็นไปไม่ได้

3.2.2 วัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการวางแผนอนาคต (MC₁) บนมาตรา 7 ช่วง จากต้องการมาก-ไม่ต้องการเลย จำนวน 9 ข้อ เช่น

ในการวางแผนอนาคตท่านต้องการทำตามที่แม่คิดว่าท่านควรทำเพียงใด
 ต้องการมาก: ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : ไม่ต้องการเลย

4. การวัดความเชื่อเกี่ยวกับการมีอนาคตคล้ายเจนและการมีอนาคตคล้ายแมรี (b₁)
 อย่างละ 20 ความเชื่อ โดยให้ประเมินบนมาตรา 7 ช่วง จากเป็นไปได้-เป็นไปได้ไม่ได้ เช่น

4.1 การมีอนาคตคล้ายเจน ทำให้ฉันรู้สึกว่ามีความมั่นคง
 เป็นไปได้ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : เป็นไปได้ไม่ได้

4.2 การมีอนาคตคล้ายแมรี ทำให้ฉันรู้สึกว่ามีความมั่นคง
 เป็นไปได้ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : เป็นไปได้ไม่ได้

5. การวัดการประเมินผลกรรมของการมีอนาคตคล้ายเจนและการมีอนาคตคล้ายแมรี (e₁) จำนวน 20 ข้อ โดยให้ประเมินบนมาตรา 7 ช่วง จากดี-เลว เช่น

5.1 การรู้สึกว่ามีความมั่นคง เป็นสิ่งที่
 ดี : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : ___ : เลว

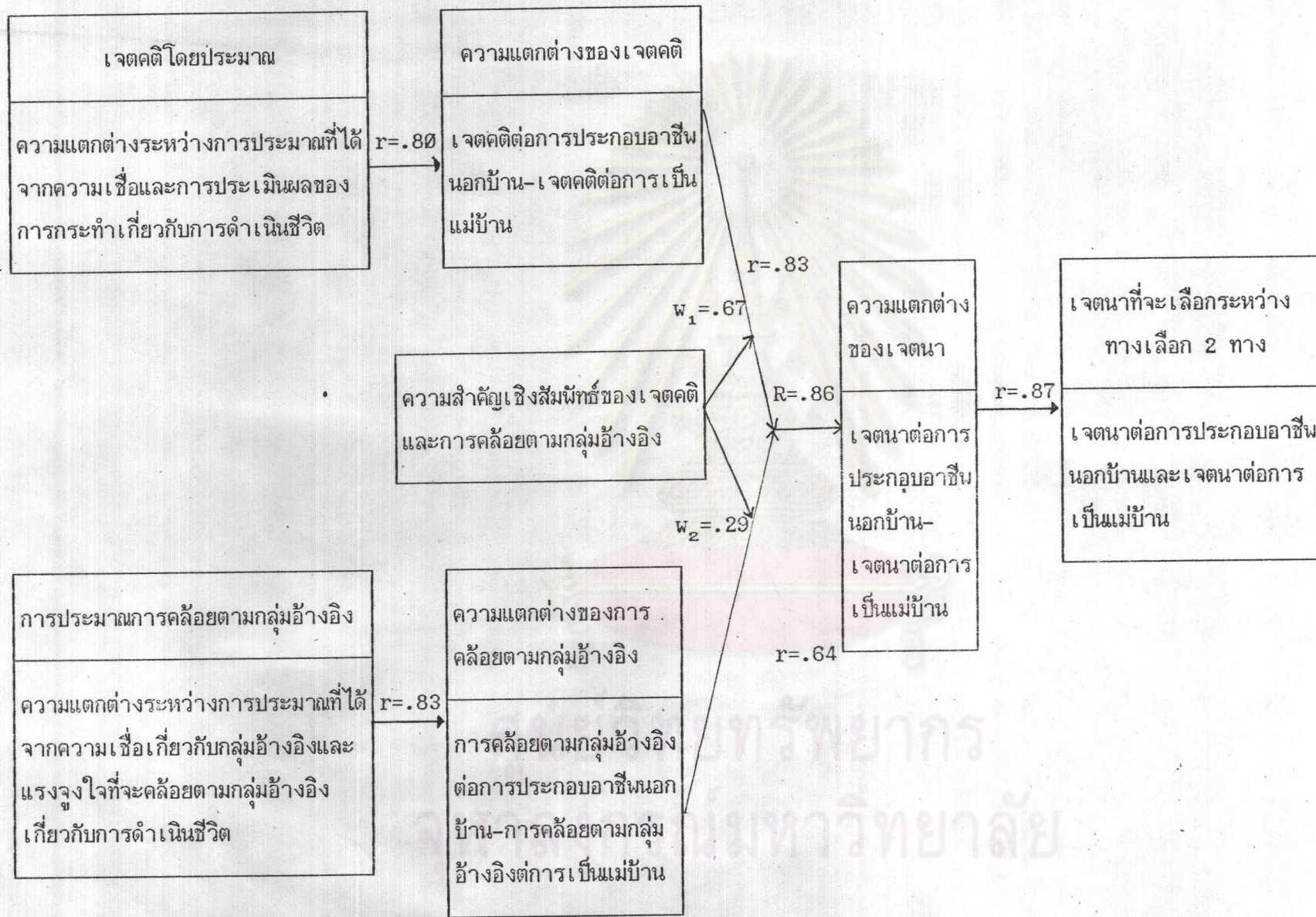
ผลการวิจัยพบว่า ความแตกต่างของเจตนา (Differential Intention) คือ การนำเจตนาที่จะมีอนาคตคล้ายเจน ลบด้วยเจตนาที่จะมีอนาคตคล้ายแมรี สามารถทำนายเจตนาที่จะเลือกระหว่างทางเลือก 2 ทาง ได้อย่างมีนัยสำคัญ ($r=.87$) และมีค่าสหสัมพันธ์สูงกว่าการหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตนาที่จะเลือกระหว่างทางเลือก 2 ทางกับเจตนาที่จะมีอนาคตคล้ายเจน ($r=.79$) และค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตนาที่จะเลือกระหว่างทางเลือก 2 ทาง กับเจตนาที่จะมีอนาคตคล้ายแมรี ($r=.79$) จากข้อค้นพบนี้ แสดงว่าการทำนายสถานการณ์ที่มีทางเลือก 2 ทาง การทำนายด้วยความแตกต่างระหว่างเจตนาต่อทางเลือกทั้ง 2 นั้น จะทำนายได้ดีกว่าเจตนาต่อทางเลือกแต่ละอย่าง (Ajzen and Fishbein 1980: 118)

ความแตกต่างของเจตคติ (Differential Attitude) และความแตกต่างของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Differential Subjective Norm) ซึ่งหาได้ด้วยวิธี

การทำงานเกี่ยวกับความแตกต่างของเจตนา ซึ่งทั้ง 2 ตัวนี้ร่วมกันทำนายความแตกต่างของเจตนาได้อย่างมีนัยสำคัญ ($R = .86$) โดยที่ความแตกต่างของเจตคติทำนายความแตกต่างของเจตนาได้สูงกว่าความแตกต่างของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ($w_1 = .67$ และ $w_2 = .29$ ตามลำดับ) ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ แสดงไว้ในภาพที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ความแตกต่างของเจตนา และเจตนาที่จะเลือกระหว่างการเลือก 2 ทาง ในการเลือกดำเนินชีวิตของผู้หญิง (Ajzen and Fishbein 1980: 123)

ตารางที่ 3 ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนการประเมินผลของการกระทำและคะแนนความแตกต่างของความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำระหว่างกลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้าน และกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ

ผลของการกระทำ (Outcomes)	ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินผลของการกระทำ		คะแนนความแตกต่างของความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ ⁿ	
	แม่บ้าน	ประกอบอาชีพ	แม่บ้าน	ประกอบอาชีพ
1. มีงานทำและหน้าที่รับผิดชอบของตนเอง	.19	-.27	.36	.20
2. มีภาระต้องรับผิดชอบมาก	-.45	-.50	-.93	-.06
3. ไม่ต้องวิตกกังวลกับการทำงาน	.81	1.25	.81	-.43
4. มีความมั่นคงทางการเงิน	2.02	2.14	-.14	-2.88*
5. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการหางานทำ	2.00	2.34	-.33	-2.75*
6. มีชีวิตที่น่าหลงใหล	.23	.41	-.33	-2.38*
7. ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว	2.14	2.50	.45	-3.00*
8. การใช้ความสามารถพิเศษ	2.64	2.68	.07	-4.05*
9. มีเวลาสำหรับการวางแผนเป้าหมายและโครงการของตน	2.45	2.75	.71	-2.59*
10. การทำงานหนักและเห็นแก่ตัว	-2.86	-2.50	-2.16*	.34
11. สามารถเรียนและทำสิ่งอื่น ๆ ไปด้วยได้	.98	.50	1.38*	.80
12. ไม่ต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเกรด	2.21	1.80	1.79*	1.69*
13. การพึ่งพาผู้อื่น	-1.67	-1.82	1.15*	1.79*
14. มีเวลาให้กับครอบครัว	2.79	2.50	3.72*	1.50*

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ผลของการกระทำ (Outcomes)	ค่าเฉลี่ยของคะแนนการประเมินผลของการกระทำ		คะแนนความแตกต่างของความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ ⁿ	
	แม่บ้าน	ประกอบอาชีพ	แม่บ้าน	ประกอบอาชีพ
	15. ได้พบกับบุคคล, ความคิด และ สภาพการณ์ใหม่ ๆ	1.90	1.91	-1.34*
16. มีความสุขในชีวิต	2.98	2.77	2.86*	-2.39*
17. มีความมั่นคงในอารมณ์	2.67	2.64	2.81*	-2.00*
18. รู้สึกสมความปรารถนา	2.52	2.50	3.05*	-2.88*
19. การได้ทำในสิ่งที่ต้องการทำ	2.05	2.18	2.70*	-3.62*
20. การพลาดโอกาสในหลาย ๆ สิ่ง	-1.52	-1.86	-1.57	+2.84

ⁿ คะแนนบวกแสดงว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านมีความเชื่อว่าผลของการกระทำนั้น ๆ มีความเป็นไปได้สูงกว่าความเชื่อของกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ และถ้าคะแนนติดลบแสดงว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพมีความเชื่อว่าผลของการกระทำนั้น ๆ มีความเป็นไปได้สูงกว่าความเชื่อของกลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้าน

* $p < .01$

จากตารางที่ 3 พบว่า กลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านและกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ มีการประเมินผลของการกระทำที่ไม่แตกต่างกัน ผลของการกระทำที่ทั้ง 2 กลุ่มประเมินไปในทางบวก คือ ไม่ต้องวิตกกังวลกับการทำงาน มีความมั่นคงทางการเงิน ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการหางานทำ มีชีวิตที่น่าพอใจ ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว การใช้ความสามารถพิเศษ มีเวลาสำหรับการวางแผนเป้าหมายและโครงการของตน สามารถเรียนและทำสิ่งอื่น ๆ ไปด้วยได้ ไม่ต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเกรด มีเวลาให้กับ

ครอบครัว ได้พบกับบุคคล ความคิด และสภาพการณ์ใหม่ ๆ มีความสุขในชีวิต มีความมั่นคง
 ในอารมณ์ รู้สึกสมความปรารถนา การได้ทำในสิ่งที่ต้องการทำ ส่วนผลของการกระทำที่
 กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มประเมินไปในทางลบคือ มีการต้องรับผิดชอบมาก การทำงานหนัก
 และเห็นแก่ตัว การพึ่งพาผู้อื่น และการพลาดโอกาสในหลาย ๆ สิ่ง

กลุ่มที่มีเจตนาเป็นแม่บ้าน และกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ มีความเชื่อแตกต่าง
 กันอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีกลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้าน มีความเชื่อว่าเป็นไปได้สูงกว่ากลุ่มที่
 มีเจตนาจะประกอบอาชีพในความเชื่อที่ว่า ทำให้สามารถเรียนและทำสิ่งอื่น ๆ ไปได้ด้วยได้
 ทำให้ไม่ต้องวิตกกังวลเกี่ยวกับเกรด ทำให้มีเวลาให้กับครอบครัว ทำให้มีความสุขในชีวิต
 ทำให้มีความมั่นคงในอารมณ์ ทำให้รู้สึกสมความปรารถนา ทำให้ได้ทำในสิ่งที่ต้องการทำ
 ส่วนความเชื่อที่กลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านเห็นว่ามีความเป็นไปได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะ
 ประกอบอาชีพคือ การทำงานหนักและเห็นแก่ตัว การได้พบกับบุคคล ความคิด และสภาพการณ์
 ใหม่ ๆ สำหรับความเชื่อที่กลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพเชื่อว่ามีควมเป็นไปได้นสูงกว่า
 กลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านคือ มีความมั่นคงทางการเงิน ไม่มีปัญหาในการหางานทำ มีชีวิต
 นำหลงไหล ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการเลี้ยงดูตนเองและครอบครัว การใช้ความสามารถพิเศษ
 การมีเวลาสำหรับวางแผนเป้าหมายและโครงการของตนเอง ส่วนความเชื่อที่กลุ่มที่มีเจตนาจะ
 ประกอบอาชีพเชื่อว่ามีความเป็นไปได้น้อยกว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านคือ การพึ่งพาผู้อื่น
 ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า ผู้หญิงที่มีเจตนาจะเลือกดำเนินชีวิตแบบหนึ่งมากกว่าก็จะมี ความเชื่อ
 ว่า การดำเนินชีวิตในแบบที่ตนได้เลือกนั้นจะทำให้เกิดผลของการกระทำทางบวกมากกว่า
 และมีผลของการกระทำทางลบน้อยกว่าการดำเนินชีวิตอีกแบบหนึ่งที่ตนไม่ได้เลือก (Ajzen
 and Fishbein 1980: 126-127)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4 ค่ามัชฌิมเลขคณิตของคะแนนแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และคะแนนความแตกต่างของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงของกลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้าน และกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ

กลุ่มอ้างอิง	ค่าเฉลี่ยของคะแนนแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง		คะแนนความแตกต่างของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง ⁿ	
	แม่บ้าน	ประกอบอาชีพ	แม่บ้าน	ประกอบอาชีพ
1. แม่	4.24	4.27	.69	-2.91*
2. พ่อ	4.31	3.98	.69	-3.06*
3. เพื่อนสนิท	3.52	3.57	.64	-2.18*
4. คู่รัก	4.24	3.98	2.31*	-2.00*
5. พระ	3.81	3.57	.47	-1.32*
6. นักแนะแนวในโรงเรียน	3.50	3.66	-.85*	-2.64*
7. ครู	3.33	3.82	-.92*	-2.30*
8. ผู้หญิงที่ทำงาน	3.50	4.27**	-2.28*	-4.00*
9. ผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน	3.33	2.41**	1.95*	.75

ⁿ คะแนนบวกแสดงว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงกลุ่มนั้น ๆ มากกว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ ส่วนคะแนนติดลบแสดงว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพมีความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิงกลุ่มนั้น ๆ มากกว่ากลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้าน

* $p < .01$

** มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านกับกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ

จากตาราง 4 พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงที่ทำงานกับผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน คือ กลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้าน มีแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านมากกว่ากลุ่มอ้างอิงผู้หญิงที่ทำงาน ส่วนกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพมีแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงผู้หญิงที่ทำงานมากกว่ากลุ่มอ้างอิงผู้หญิงที่เป็นแม่บ้าน

ส่วนความแตกต่างของความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง พบว่า เมื่อกลุ่มที่มีเจตนาจะเป็นแม่บ้านเชื่อว่า คู่รักและผู้หญิงที่เป็นแม่บ้านคิดว่า เธอควรมีอนาคตคล้ายแม่รี เธอก็จะเชื่อตามกลุ่มอ้างอิงกลุ่มนี้ในการเลือกเป็นแม่บ้าน ส่วนกลุ่มที่มีเจตนาจะประกอบอาชีพ เมื่อเชื่อว่า แม่ พ่อ เพื่อนสนิท คู่รัก พระ นักแนะแนวในโรงเรียน ครู และผู้หญิงที่ทำงาน คิดว่า เธอควรมีอนาคตคล้ายเจน เธอก็จะเชื่อตามกลุ่มอ้างอิงกลุ่มนี้ในการประกอบอาชีพ

งานวิจัยที่นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับทฤษฎีอื่นในการทำนาย และทำความเข้าใจพฤติกรรม

เดวิส (Davis 1985: 29-93) นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและรูปแบบของวิสกอนซินมาร่วมกันศึกษาพฤติกรรมการบรรลุผลสำเร็จในการเรียน รูปแบบของวิสกอนซินเป็นรูปแบบที่เน้นตัวแปรทางด้านจิตวิทยาสังคม เช่น ความปรารถนาในอาชีพหรือการศึกษา หมายถึง เจตนาเชิงพฤติกรรมในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล การรับรู้ความคาดหวังของเพื่อน ครู อาจารย์ และผู้ปกครอง ซึ่งหมายถึง การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล และผลกระทบของโครงสร้างทางสังคม ได้แก่ ระดับชั้นทางสังคมและเชื้อชาติที่มีต่อการบรรลุผลสำเร็จในการเรียนหรืออาชีพ (Liska 1984: 70) แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยตัวแปรที่สร้างจากรูปแบบของวิสกอนซินและทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ตัวแปรจากรูปแบบของวิสกอนซิน

1.1 โครงสร้างทางสังคม วัดจากรรชนิรายได้ของครอบครัว (SES) โดยการให้น้ำหนักคะแนนของทรัพย์สินที่มีอยู่ของผู้ตอบในระหว่างที่ศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่แสดงถึงสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมจำนวน 13 ข้อกระทง

1.2 ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำพฤติกรรม วัดจากความถนัดทางการเรียน (Apt) ใช้แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วยคำศัพท์และการใช้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ จำนวนข้อเท่ากัน

1.3 โอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทำพฤติกรรมนั้น วัดจาก แผนการลงทะเบียนเรียนเมื่ออยู่ชั้นปีที่ 2 (Curric) โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบว่า เขาได้ลงทะเบียนเรียนในโปรแกรมเตรียมอุดมศึกษาเมื่อเรียนอยู่ในระดับมัธยมศึกษาหรือไม่

2. ตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ในการวิจัยชิ้นนี้ วัดตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล 3 ตัวแปรคือ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตคติ และเจตนาเชิงพฤติกรรม แต่ไม่ได้ใช้วิธีการวัดตรงตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ซึ่งการวัดตัวแปรแต่ละตัวมีรายละเอียดดังนี้

2.1 เจตคติ วัดจากอ้อมโนทัศน์ทางการศึกษา (A) โดยให้ผู้ตอบอธิบายตนเองเกี่ยวกับการปฏิบัติและปัญหาทางด้านการศึกษาของตน

2.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง วัดจากการรับรู้การวางแผนการศึกษาของเพื่อน (Peer) โดยตอบคำถาม 2 ข้อคือ

- การวางแผนโครงการด้านการศึกษาของเพื่อนด้านใดที่คุณชอบมากที่สุด
- ในบรรดาผู้ที่มีอายุรุ่นเดียวกับคุณ คุณชอบใช้เวลาว่างอยู่กับใครมากที่สุด และในจำนวนนั้นมีใครบ้างที่มีโครงการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย หรือกำลังศึกษาอยู่ในระดับมหาวิทยาลัยอยู่แล้ว

2.3 เจตนาเชิงพฤติกรรม วัดจากความคาดหวังทางการศึกษา (BI) โดยให้ผู้ตอบตอบคำถามว่า "คุณคิดจะทำอะไรเมื่อคุณเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว (สมมติว่าคุณไม่รับราชการทหาร) ?" แล้วจัดประเภทของผู้ตอบออกเป็น 3 กลุ่มคือ

- กลุ่มที่จะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย
- กลุ่มที่อาจจะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย
- กลุ่มที่ไม่เรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัย

ส่วนพฤติกรรมการบรรลุผลสำเร็จในการเรียน (B) วัดโดยให้ผู้ตอบตอบระดับที่ตนสำเร็จการศึกษา ซึ่งมีอยู่ 4 ระดับ คือ ตั้งแต่ระดับต่ำที่สุด คือระดับมัธยมศึกษา จนถึงระดับสูงที่สุด คือระดับปริญญาเอก

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ที่เคยเป็นนักเรียนไฮสกูลชั้นปีที่ 2 ในปี 1955 จำนวน 2,077 คน ชาย 947 คน และหญิง 130 คน ผลการวิจัยปรากฏดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทง จากตัวแปร ในรูปแบบของวิสคอนซิน โดยจำแนกตามเพศ*

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7
1. สถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคม (SES)	1.00	.287	.336	.336	.130	.363	.330
2. ความถนัดทางการเรียน (Apt)	.177	1.00	.380	.290	.394	.352	.486
3. การลงทะเบียนเรียนใน ชั้นปีที่ 2 (Curric)	.321	.300	1.00	.395	.191	.472	.464
4. การวางแผนการศึกษาของ เพื่อน (Peer)	.392	.255	.411	1.00	.146	.518	.436
5. อัตมโนทัศน์ทางการเรียน (A)	.108	.394	.203	.190	1.00	.229	.287
6. ความคาดหวังทางการเรียน (BI)	.396	.212	.503	.591	.177	1.00	.491
7. ระดับที่สำเร็จการศึกษา (B)	.339	.341	.437	.409	.262	.466	1.00
เพศชาย: มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนดิบ	.045	7.62	.462	5.02	.834	1.94	5.34
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.896	3.91	.499	1.57	.797	.840	1.63
เพศหญิง: มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนดิบ	.086	7.89	.374	5.10	1.16	1.92	4.80
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.925	4.07	.484	1.68	.844	.895	1.30

* ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงของเพศชายอยู่ด้านบนของเมตริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ ส่วนของเพศหญิงอยู่ด้านล่างของเมตริกซ์ค่าสหสัมพันธ์

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างข้อกระทงต่าง ๆ ในเพศหญิงมีค่าตั้งแต่ .108 ถึง .591 ส่วนในเพศชายมีค่าตั้งแต่ .130 ถึง .518

เมื่อวิเคราะห์สัมพันธภาพการถดถอยในตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อเจตนาและพฤติกรรม การบรรลุผลสำเร็จทางการเรียน โดยจำแนกตามเพศของกลุ่มตัวอย่าง ผลปรากฏดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์สัมพันธภาพการถดถอยในตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อเจตนาและพฤติกรรม บรรลุผลสำเร็จทางการเรียน โดยจำแนกตามเพศ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม			
	หญิง (n=854)		ชาย (n=719)	
	เจตนา	พฤติกรรม	เจตนา	พฤติกรรม
	β	β	β	β
สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม	.141	.116	.119	.058
การลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 2	.285	.182	.248	.177
ความถนัดทางการเรียน	-.017	.157	.094	.257
การวางแผนการเรียนของเพื่อน	.417	.102	.338	.157
อ้อมโนทัศน์ทางการเรียน	.031	.093	.080	.076
เจตนา		.219		.197
R^2	.448	.340	.386	.413
R^2 (ไม่รวมตัวแปรด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม)*	.354	.217	.292	.241

* การวิเคราะห์ R^2 โดยไม่รวมตัวแปรด้านสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อทดสอบสมมติฐานของ Liska (1984) เกี่ยวกับผลกระทบของสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีต่อเจตนาและพฤติกรรม ว่าตัวแปรด้านสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมจะส่งผลต่อเจตนาและพฤติกรรมหรือไม่

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวมีผลต่อเจตนาและพฤติกรรมการบรรลุผลสำเร็จในการเรียน (สำหรับเพศหญิง $\beta = .141$ และ $.116$ ตามลำดับ สำหรับเพศชาย $\beta = .119$ และ $.058$ ตามลำดับ) เจตนามีผลต่อพฤติกรรมการบรรลุผลสำเร็จในการเรียน ($\beta = .219$ และ $.197$ สำหรับเพศหญิงและเพศชายตามลำดับ) และเมื่อวิเคราะห์โดยไม่รวมตัวแปรด้านระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวพบว่า โอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทำพฤติกรรมนั้น (การลงทะเบียนเรียนในชั้นปีที่ 2) ทรัพยากรที่จำเป็นต่อการทำพฤติกรรมนั้น (ความถนัดทางการเรียน) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (การรับบริการวางแผนการศึกษาของเพื่อน) และเจตคติต่อการศึกษา (อ้อมโนทัศน์ทางการเรียน) มีผลต่อเจตนาและพฤติกรรม (สำหรับเพศหญิง ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนด (R^2) = $.354$ และ $.217$ ตามลำดับ ส่วนเพศชาย $R^2 = .292$ และ $.241$ ตามลำดับ) ค่าสัมประสิทธิ์แห่งการกำหนดนี้ จะเพิ่มขึ้นเมื่อเพิ่มตัวแปรด้านระดับสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวเข้าไปในการวิเคราะห์ด้วย (สำหรับเพศหญิง $R^2 = .448$ และ $.340$ ตามลำดับ ส่วนเพศชาย $R^2 = .386$ และ $.413$ ตามลำดับ)

คาเพนเตอร์และฟลีชแมน (Carpenter and Fleishman 1987: 79-105) ศึกษาพฤติกรรมการวางแผนการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยหลังจากเรียนจบเกรด 12 ของนักเรียนไฮสกูลประเทศออสเตรเลีย โดยใช้ทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลร่วมกับรูปแบบของลิขการ์ (เรียกอีกอย่างหนึ่งว่ารูปแบบวิสคอนซิน) (Liska 1984) ในการทำนายและทำความเข้าใจพฤติกรรม กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนไฮสกูลเกรด 12 ในประเทศออสเตรเลีย จำนวน 1,108 คน แบบสอบถามที่ใช้ประกอบด้วยตัวแปรทุกรูปแบบของลิขการ์ (หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า รูปแบบของวิสคอนซิน) และตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ตัวแปรจากรูปแบบของลิขการ์ (รูปแบบของวิสคอนซิน)

1.1 ระดับชั้นทางสังคม วัดจาก

1.1.1 อาชีพของบิดา ให้กลุ่มตัวอย่างเขียนรายละเอียดเกี่ยวกับอาชีพของบิดา แล้วใช้มาตรวัดความมีเกียรติในอาชีพ ซึ่งพัฒนาโดย Broom และอื่น ๆ (1977) เป็นเกณฑ์ในการลงรหัสให้คะแนนคำอธิบายเกี่ยวกับอาชีพของบิดา

1.2 โอกาสที่เอื้ออำนวยต่อการทำพฤติกรรม วัดจาก

1.2.1 ประเภทของโรงเรียน มี 3 ชนิด คือ โรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนคาทอลิก และโรงเรียนเอกชน เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้ตัวแปรหลอก (Dummy Variables) 2 ตัวคือ ตัวแปรหนึ่งหมายถึงโรงเรียนคาทอลิก และอีกตัวแปรหนึ่งหมายถึงโรงเรียนเอกชน

1.2.2 เพศ

1.3 ทฤษฎีการที่จำเป็นต่อการทำพฤติกรรม วัดจาก

1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละคน คำนวณโดย the State Board of Secondary School Studies มี 3 ชั้นตอนคือ

ชั้นที่ 1 เมื่อใกล้สิ้นปีการศึกษาเกรด 12 ครูจะประเมินผลสัมฤทธิ์ของแต่ละวิชาที่เรียนในเกรด 11 และเกรด 12 ของนักเรียนแต่ละคน ให้คะแนนตั้งแต่ 1-99

ชั้นที่ 2 คะแนนของแต่ละวิชานำมาทำให้เป็นคะแนนมาตรฐาน

ชั้นที่ 3 นำคะแนนมาตรฐานสูงสุด 5 วิชาแรกของนักเรียนแต่ละคนมารวมกัน เป็นการวัดสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนคนนั้น

1.3.2 ความสามารถทางการเรียน โดยให้กลุ่มตัวอย่างระบุว่าตนมีความสามารถทางการเรียนแค่ไหนบนมาตร 6 ช่วง จากต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ยมาก จนถึงสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ยมาก ข้อคำถามนี้ Rosier (1978) เคยใช้ในการวิจัยเกี่ยวกับการบรรลุผลสำเร็จทางการเรียนของวัยรุ่นออสเตรเลีย

2. ตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

ในงานวิจัยชิ้นนี้มีการวัดตัวแปรจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล 3 ตัวแปร คือ เจตนาเชิงพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และเจตคติต่อการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย แต่มีวิธีการวัดไม่ตรงตามวิธีการวัดในทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1 เจตนาเชิงพฤติกรรม วัดโดยการถามกลุ่มตัวอย่างเมื่อใกล้จะเรียนจบเกรด 12 ว่าเขาตั้งใจจะทำอะไรหลังจากเรียนจบชั้นไฮสกูล กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าจะเรียนต่อในระดับมหาวิทยาลัยให้ 1 คะแนน ส่วนกลุ่มที่จะหางานทำให้ 0 คะแนน

2.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง วัดจาก

2.2.1 การรับรู้การสนับสนุนของผู้ปกครอง ในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย โดยการถามกลุ่มตัวอย่างว่า "ผู้ปกครองของเขาปรารถนาจะให้เขาทำอะไรเมื่อเรียนจบชั้นไฮสกูล" กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าผู้ปกครองสนับสนุนให้เรียนต่อ ให้ 1 คะแนน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่าผู้ปกครองไม่สนับสนุนให้เรียนต่อ ให้ 0 คะแนน

2.2.2 การรับรู้การวางโครงการในการศึกษาต่อของเพื่อน โดยถามกลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับโครงการในการศึกษาของเพื่อน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า เพื่อนของเขา มีโครงการจะศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นไปให้ 3 คะแนน กลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า เพื่อนบางคนของเขาจะหางานทำและบางคนก็จะเรียนต่อ ให้ 2 คะแนน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ตอบว่า เพื่อนของเขาจะหางานทำ ให้ 1 คะแนน

2.3 เจตคติต่อการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ประกอบด้วยคำถาม 6 ข้อ ให้ตอบว่า "เห็นด้วย" หรือ "ไม่เห็นด้วย" ได้แก่

2.3.1 ฉันไม่พอใจในระดับความรู้ในปัจจุบันของฉัน

2.3.2 ฉันมีความคิดที่จะทำงานที่ใช้สติปัญญาสูง ๆ

2.3.3 การศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยทำให้มีความรู้กว้างขวาง

และพัฒนาบุคลิกภาพ

2.3.4 การหางานทำเพื่อเลี้ยงตนเองดีกว่าการศึกษาต่อ

2.3.5 การเรียนรู้จากการทำงานมีประโยชน์กับชีวิตจริงมากกว่า

การเรียนรู้จากโรงเรียน

2.3.6 ความสำเร็จขึ้นอยู่กับความสามารถ และความพยายาม

มากกว่าการศึกษา

การให้คะแนนเจตคติต่อการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัยนี้ จะให้ 1 คะแนน สำหรับการตอบว่า "เห็นด้วย" ในข้อ 1-3 และให้ 1 คะแนนสำหรับการตอบว่า "ไม่เห็นด้วย" ในข้อ 4-6 จากการวิเคราะห์หองค์ประกอบปรากฏว่า คำถามทั้ง 6 ข้ออยู่ในองค์ประกอบเดียวกัน ค่าสัมประสิทธิ์แห่งความสอดคล้องภายใน (อัลฟา) เท่ากับ .59

ข้อมูลพฤติกรรมเก็บภายหลัง 2 ปีต่อมา โดยให้ 1 คะแนนสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย และให้ 0 คะแนนสำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ทำงาน ผลการวิจัยดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ค่าสหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในตัวแปรต่าง ๆ

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. พฤติกรรม	-										
2. เจตนา	.561	-									
3. เจตคติต่อการศึกษาในระดับมหาวิทยาลัย	.425	.571	-								
4. การรับรู้การสนับสนุนของผู้ปกครอง ในการศึกษาต่อ	.447	.593	.459	-							
5. การวางแผนโครงการการศึกษาของเพื่อน	.227	.415	.317	.314	-						
6. เพศ	-.022	-.071	-.075	.057	.034	-					
7. อาชีพของบิดา	.158	.152	.040	.224	.089	.073	-				
8. โรงเรียนคาทอลิก	.056	.011	-.003	-.026	-.010	.276	.017	-			
9. โรงเรียนเอกชน	.111	.147	.092	.169	.211	.107	.239	-.184	-		
10. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.498	.466	.360	.352	.334	-.002	.121	.011	.033	-	
11. ความสามารถทางการเรียน	.275	.356	.240	.287	.168	.031	.110	-.001	.024	.561	-
มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนดิบ	.486	.677	0.06	.618	2.31	.514	589.	.189	.127	1068.	4.44
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.500	.468	1.46	.486	.895	.500	127.	.391	.333	229	.722

จากตารางที่ 7 พบว่าเจตนาในการศึกษาต่อมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการศึกษาต่อมากที่สุด ($r = .501$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และเจตคติต่อการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมเป็นอันดับรองลงมา ($r = .498, .447$ และ $.425$ ตามลำดับ)

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 30 ไม่มีการวางโครงการศึกษาต่อ และก็ไม่ได้เข้าศึกษาต่อ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 45 มีการวางโครงการการศึกษาต่อ และได้เข้าศึกษาต่อ กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 23 มีการวางโครงการการศึกษาต่อแต่ไม่ได้เข้าศึกษาต่อตามที่ได้วางโครงการไว้ และมีเพียงจำนวนน้อยที่เข้าศึกษาต่อโดยที่ไม่ได้วางโครงการศึกษาต่อไว้ คือร้อยละ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าสหสัมพันธ์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในตัวแปรต่าง ๆ เมื่อจำแนกตามเพศ*

ตัวแปร	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	\bar{x}	S.D.
1. พฤติกรรม	-	.496	.414	.412	.260	.125	-.010	.165	.519	.295	.496	.501
2. เจตนา	.620	-	.538	.528	.366	.068	-.020	.129	.395	.356	.711	.454
3. เจตคติต่อการศึกษา ในระดับสูง	.436	.600	-	.455	.300	.031	.059	.093	.317	.273	3.177	1.499
4. การรับรู้การสนับสนุน	.484	.667	.474	-	.274	.204	-.088	.152	.340	.340	.590	.494
5. การวางโครงการ การเรียนของเพื่อน	.295	.468	.341	.350	-	.019	.024	.106	.291	.143	2.283	.906
6. อาชีพของบิดา	.190	.228	.059	.236	.144	-	-.045	.116	.129	.076	580.	117.
7. โรงเรียนคาทอลิก	.109	.060	-.004	-.020	-.046	.017	-	-.091	-.048	-.058	.078	.268
8. โรงเรียนเอกชน	.078	.175	.109	.175	.289	.308	-.282	-	.074	.013	.090	.287
9. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.480	.528	.403	.365	.374	.155	.044	.007	-	.589	1618.	220.
10. ความสามารถทาง การเรียน	.259	.361	.215	.238	.189	.135	.014	.027	.538	-	4.420	.693
มัชฌิมเลขคณิตของคะแนนเดิม	.475	.645	2.959	.645	2.343	598.	.283	.161	1617.	4.463		
ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	.500	.479	1.412	.483	.886	135	.456	.368	237.	.749		

*ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ของเพศชายอยู่ด้านล่างของเมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์ ส่วนเพศหญิงอยู่ด้านบนของเมทริกซ์ค่าสหสัมพันธ์

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างเจตนาและพฤติกรรมของเพศชายมีความหนักแน่นมากกว่าเพศหญิง ($r = .620$ และ $.496$ ตามลำดับ) ความสัมพันธ์ระหว่างเจตนา กับตัวแปรต่าง ๆ คือ เจตคติ การรับรู้การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อการวางแผนโครงการการศึกษาของเพื่อน ความสามารถทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับเพศชายมีความหนักแน่นมากกว่าเพศหญิง

ตารางที่ 9 การวิเคราะห์หสัมถดถอยในตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อเจตคติในการศึกษาต่อการรับรู้การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม	
	เจตคติในการศึกษาต่อ	การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ
	β	β
โรงเรียนคาทอลิก	.039	-.021
โรงเรียนเอกชน	.103*	.113*
อาชีพของบิดา	-.024	.150*
เพศ	-.096*	.036
ความสามารถทางการเรียน	.061	.119*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.325*	.263*

* $p < .05$

จากตารางที่ 9 พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีเจตคติที่ดีในการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย ($\beta = .325$) นักเรียนหญิงมีเจตคติต่อการศึกษามากกว่านักเรียนชาย ($\beta = -.096$) และนักเรียนในโรงเรียนเอกชนมีเจตคติต่อการศึกษามากกว่านักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล ($\beta = .103$) ความสามารถทางการเรียนและอาชีพ

ของบิดาไม่มีผลต่อเจตคติต่อการศึกษาต่อ ส่วนผลในด้านการรับรู้การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ พบว่า การเรียนในโรงเรียนเอกชน อาชีพของบิดา ความสามารถทางการเรียน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีผลต่อการรับรู้การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ ($\beta = .113, .150, .119$ และ $.263$ ตามลำดับ)

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์สมการถดถอยในตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อเจตนาในการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย

ตัวแปรอิสระ	ไม่วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์	วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์
	β	β
โรงเรียนคาทอลิก	.054	.050
โรงเรียนเอกชน	.040	.035
อาชีพของบิดา	.022	.022
เพศ	-.096*	.222*
ความสามารถทางการเรียน	.085*	.296*
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.142*	.437*
เจตคติต่อการศึกษาต่อ	.286*	.290*
การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ	.335*	.315*
การวางแผนโครงการการศึกษาของเพื่อน	.151*	.259*
เพศ X การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ		.164*
เพศ X การวางแผนโครงการการศึกษาของเพื่อน		.023
ความสามารถทางการเรียน X ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		-.453*
เพื่อน X ผู้ปกครอง		-.157

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 10 พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีผลต่อเจตนาในการศึกษาต่อ (มีค่า β ตั้งแต่ $-.096$ ถึง $.335$) ยกเว้นตัวแปรด้านประเภทของโรงเรียนและอาชีพของบิดา ซึ่งไม่มีผลต่อเจตนา และเมื่อวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ พบว่า การสนับสนุนการศึกษาต่อของผู้ปกครอง มีผลต่อเจตนาในการศึกษาของเพศชายมากกว่าเพศหญิง ($\beta = .164$) และความสามารถทางการเรียนมีผลต่อเจตนาของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\beta = -.453$)

ตารางที่ 11 การวิเคราะห์ห้สมการถดถอยในตัวแปรต่าง ๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อระดับมหาวิทยาลัย

ตัวแปรอิสระ	ไม่วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์	วิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์
	β	β
โรงเรียนคาทอลิก	.064*	.069*
โรงเรียนเอกชน	.036	.043
อาชีพของบิดา	.044	.039
เพศ	-.021	.009
ความสามารถทางการเรียน	-.072*	.180
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	.318*	.488*
เจตคติต่อการศึกษาต่อ	.098*	.088*
การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ	.124*	.088
การวางแผนโครงการการศึกษาของเพื่อน	-.024	-.046
เจตนาในการศึกษาต่อ	.305*	-.207
เพศ X การสนับสนุนของผู้ปกครองในการศึกษาต่อ		.017
เพศ X การวางแผนโครงการการศึกษาของเพื่อน		-.058
ความสามารถทางการเรียน X ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		-.531
เพื่อน X ผู้ปกครอง		.061
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน X เจตนาในการศึกษาต่อ		.622*

* $p \leq .05$

จากตารางที่ 11 พบว่า เจตนาในการศึกษาต่อ เจตคติในการศึกษาต่อ การรับรู้การสนับสนุนการศึกษาต่อของผู้ปกครอง การเรียนในโรงเรียนคาทอลิก และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีผลต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อ ($\beta = .305, .098, .124, .064$ และ $.318$ ตามลำดับ) เป็นที่น่าสังเกตว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสูงกว่าเจตนาในการศึกษาต่อเล็กน้อย ($\beta = .318$ และ $.305$) ตามลำดับ ส่วนผลของการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีเจตนาในการศึกษาต่อมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

งานวิจัยในประเทศ

ชาญศิลป์ อุทโยธา (2528) ได้ศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ในการทำนายและทำความเข้าใจพฤติกรรมการเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ในการสอบโควตาภาคเหนือ ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีการศึกษา 2528 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โปรแกรมวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ ปีการศึกษา 2527 โรงเรียนสันป่าตองวิทยาคม จำนวน 84 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ชาญศิลป์ได้แยกถามเป็น 3 ชุด คือ

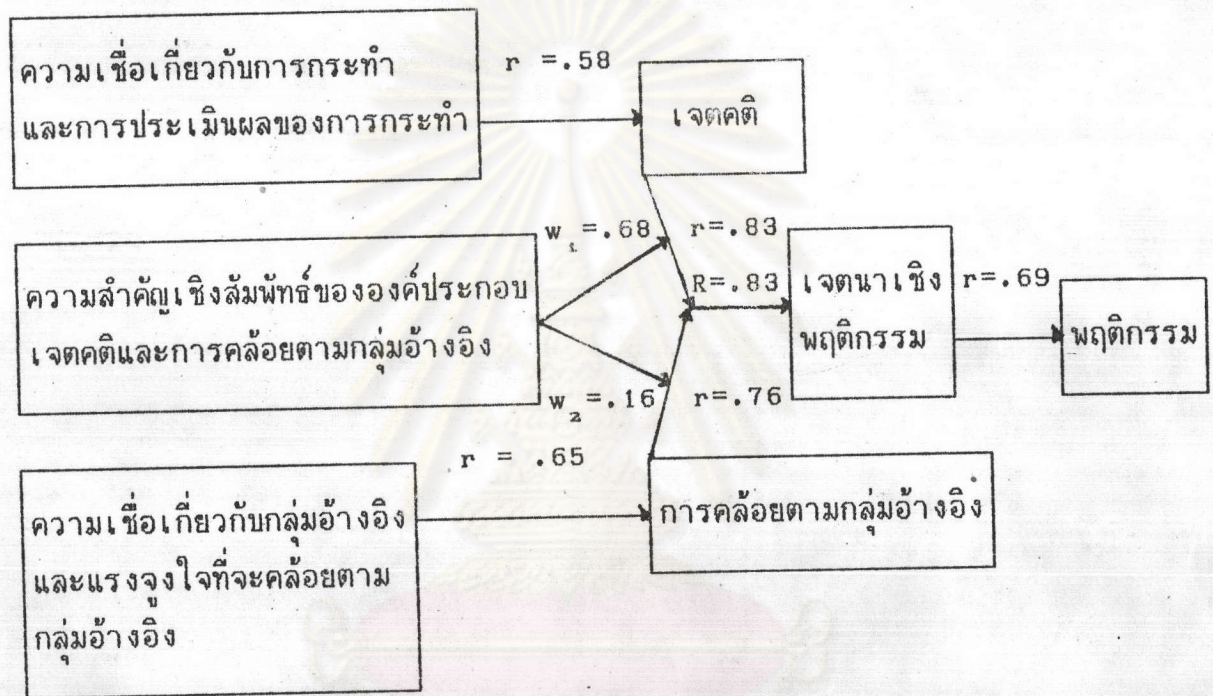
ชุดที่ 1 วัดความตั้งใจ 1 ข้อ และหาความเชื่อเด่นชัดกับกลุ่มอ้างอิงเด่นชัดเกี่ยวกับการเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการสอบโควตาภาคเหนือ ปีการศึกษา 2528

ชุดที่ 2 วัดเจตคติ 4 ข้อ และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 1 ข้อ

ชุดที่ 3 วัดความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ 8 ข้อ การประเมินผลของการกระทำ 8 ข้อ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง 5 ข้อ และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 5 ข้อ

ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามแต่ละชุดเว้นระยะห่างกัน 1 วัน เพื่อป้องกันการย้อนกลับไปดูคำตอบในข้อคำถามก่อน ซึ่งตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลแล้ว การย้อนกลับไปดูคำตอบเดิมไม่น่าจะมีอิทธิพลต่อการตอบแบบสอบถามเลย ถ้ากลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามตามความเชื่อ ความคิด และความรู้สึกของตนอย่างแท้จริง ผลการศึกษาพบว่า เจตนาเชิงพฤติกรรมในการเลือกเรียนต่อคณะวิศวกรรมศาสตร์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเลือก

เรียนต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 เจตคติต่อการเลือกเรียนต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ กับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกเรียนต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ สามารถร่วมกันทำนายเจตนาในการเลือกเรียนต่อในคณะวิศวกรรมศาสตร์ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎี ปรากฏดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อ เจตคติ การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง เจตนา และ พฤติกรรมการเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ในการสอบโควต้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2528 (ชาญศิลป์ อุทโยธธา 2528: 28)

แต่อย่างไรก็ตาม งานวิจัยชิ้นนี้ก็นำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลไปใช้ไม่ตรงตามข้อกำหนดของทฤษฎี กล่าวคือ

1. ข้อคำถามที่ใช้ในการหาความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำนั้น ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ศึกษา เพราะพฤติกรรมที่ศึกษาคือ "การเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการสอบโควต้ามหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2528" แต่การวัดความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำหลายข้อใช้พฤติกรรมเป็น

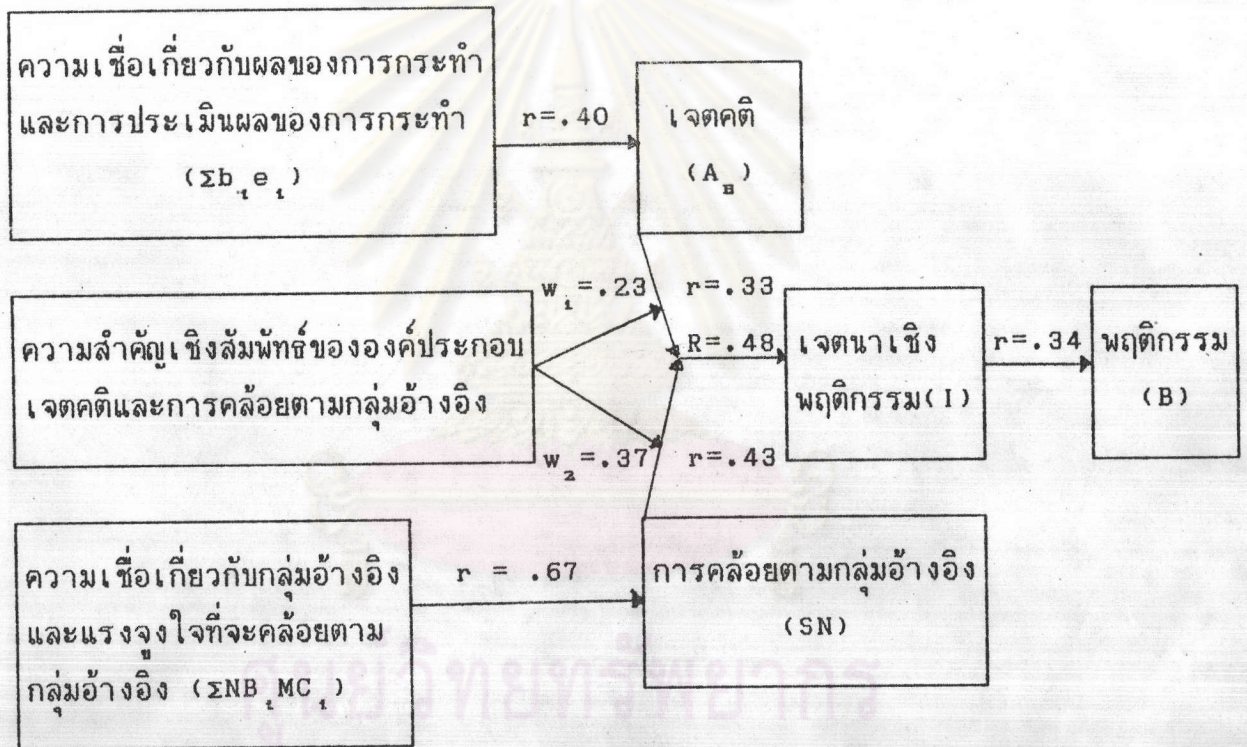
- "ถ้าสามารถสอบเข้าคณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.ช. ได้แล้ว" หรือบางข้อถามว่า

- "ถ้าเรียนจบคณะวิศวกรรมศาสตร์ ม.ช. แล้ว" และบางข้อก็ถามว่า
- "ถ้าได้งานที่ตรงกับสาขาวิชานี้" แล้วจะมีผลของการกระทำใด ๆ ตามมา ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว การวัดความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำให้สอดคล้องกับพฤติกรรมที่ศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้ ควรจะถามว่า "การเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ ในการสอบโควต้า มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2528 แล้วจะทำให้" (ใส่ผลของการกระทำที่เกิดจากการทำพฤติกรรมนี้)

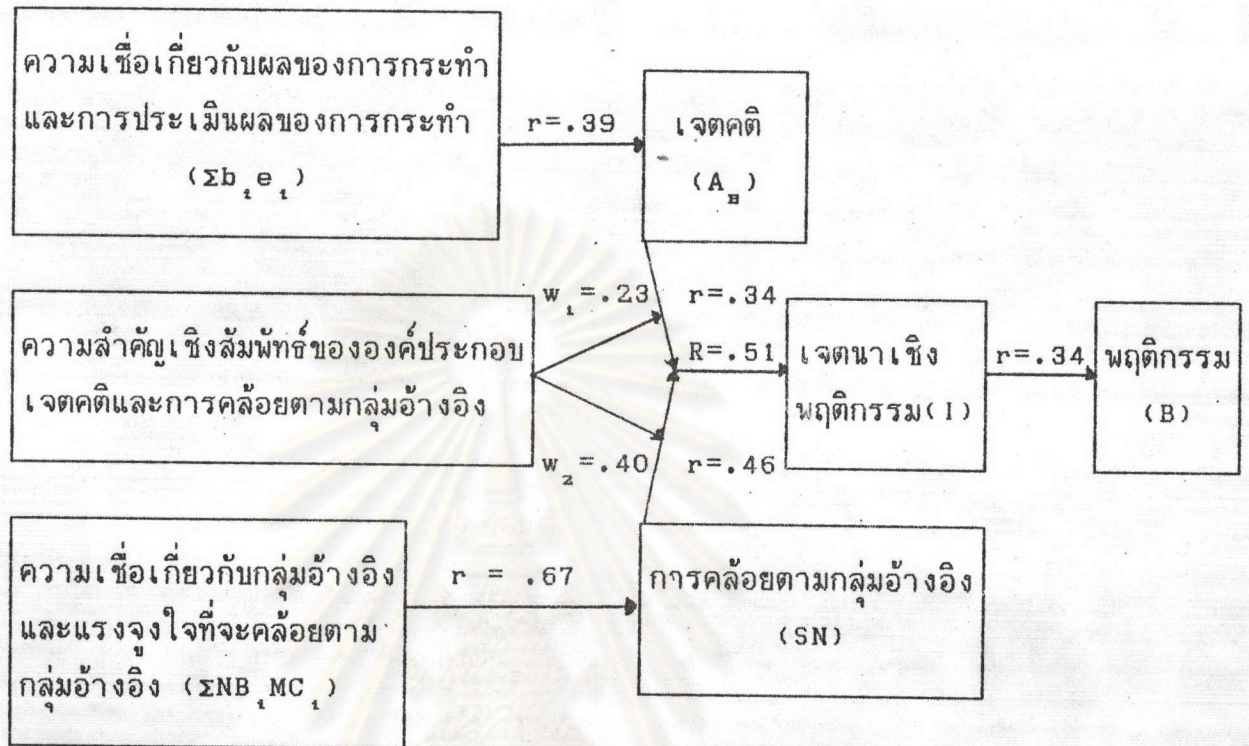
2. ข้อคำถามในมาตรวัดเจตคติทางตรง ในงานวิจัยชิ้นนี้ใช้การวัดเจตคติทางตรงแบบขั้วเดียว (Unipolar) เช่น มาตรหนึ่งถามว่า "การที่ข้าพเจ้าเลือกคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ในการสอบโควต้าภาคเหนือปีนี้เป็นสิ่งที่ฉลาด" แล้วให้ผู้ตอบ ตอบว่า เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย ซึ่งตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลจะใช้การวัดเจตคติทางตรงแบบขั้วคู่ (Bipolar) เช่น ดี-เลว, ฉลาด-โง่, ไร้ประโยชน์-มีประโยชน์ เป็นต้น

ถาวร แซ่ตั้ง (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การทำนายพฤติกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในกรุงเทพมหานคร" โดยนำทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซนเป็นหลักในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสำรวจความรู้สึกนึกคิดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการเลือกคณะวิทยาศาสตร์ ในการสมัครสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ ประจำปีการศึกษา 2529 ซึ่งสร้างตามแนวทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล ประกอบด้วย มาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ 14 ข้อ มาตรวัดการประเมินผลของการกระทำ 14 ข้อ มาตรวัดความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง 7 ข้อ มาตรวัดแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 7 ข้อ มาตรวัดเจตคติทางตรง 7 ข้อ มาตรวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง 1 ข้อ และมาตรวัดเจตนาเชิงพฤติกรรม 1 ข้อ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 แผนการเรียนวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ จำนวน 440 คน ผลการศึกษาพบว่า เจตคติต่อการเลือกเรียนต่อในคณะวิทยาศาสตร์ ประกอบกับการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกเรียนต่อในคณะวิทยาศาสตร์ สามารถทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมในการเลือกศึกษาต่อในคณะวิทยาศาสตร์ ได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และเจตนาเชิงพฤติกรรมกับพฤติกรรมการเลือกเรียนต่อใน

คณะวิทยาศาสตร์ มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .001 และจากผลการศึกษายังพบว่า องค์ประกอบการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกเรียนต่อในคณะวิทยาศาสตร์มีบทบาทต่อเจตนาเชิงพฤติกรรมในการสมัครเรียนต่อในคณะวิทยาศาสตร์มากกว่าองค์ประกอบเจตคติต่อการเรียนต่อในคณะวิทยาศาสตร์ เมื่อวิเคราะห์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($N = 440, w_2 = .37, w_1 = .23$) และวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่สมัครสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐก็พบผลเช่นเดียวกัน ($N = 378, w_2 = .40, w_1 = .23$) ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎีพบดังภาพที่ 4 และ 5

ภาพที่ 4 ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของพิชไบน์และไอเซน ในการศึกษาและทำนายพฤติกรรมกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อวิเคราะห์รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ($N=440$, ยกเว้นระหว่างเจตนาเชิงพฤติกรรมกับพฤติกรรม $N=378$) (ถาวร แซ่ตั้ง 2529: 97)

ภาพที่ 5 ความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลของฟิชไบน์และไอเซน ในการศึกษาการทำนายและทำความเข้าใจพฤติกรรมการเลือกสมัครสอบเข้าเรียนต่อคณะวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตกรุงเทพมหานคร เมื่อวิเคราะห์เฉพาะผู้ที่สมัครสอบเข้าศึกษาต่อในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ (N=378) (ถาวร แท้ตั้ง 2529: 98)

การศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญในการนำไปสู่การเลือกอาชีพของบุคคล การตัดสินใจทางการศึกษา เป็นแนวทางไปสู่อาชีพที่บุคคลนั้นจะก้าวไปสู่โลกของการทำงาน เพราะการเลือกเกี่ยวกับการศึกษานั้นเป็นการเลือกสำหรับการทำงานในอนาคต ซึ่งมักพบว่านักเรียนมีความยากลำบากในการตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ เหล่านั้น (Osipow 1973: 240) จากการทบทวนงานวิจัยต่าง ๆ พบว่า ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพหรือการเลือกศึกษาต่อของนักเรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน

สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เป็นสิ่งที่แสดงถึงความสามารถทางการเรียนของนักเรียน ซึ่งอาจถือเป็นตัวกำหนดหนึ่งในการเลือกศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพของนักเรียน Carpenter และ Fleishman (1987: 84) กล่าวว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียน เป็นสิ่งที่เอื้ออำนวยให้นักเรียนสามารถสอบเข้าศึกษาต่อในระดับสูงได้ง่ายขึ้น นั่นก็คือ นักเรียนที่มีผลการเรียนในระดับต่ำจะมีความเป็นไปได้น้อยมากที่จะวางโครงการศึกษาต่อหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาแล้ว ซึ่งพบผลดังกล่าวในงานวิจัยของ Hayden (1982) และ Thomas (1980) (อ้างจาก Carpenter and Fleishman 1987: 84) นอกจากนี้งานวิจัยของ Super, Kowalski and Gotkin (1967 อ้างจาก Osipow 1973: 146-147) พบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนจะเป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพของพฤติกรรมทางอาชีพ นั่นคือ หากนักเรียนมีเกรดสูงเท่าใด ก็ยังมีแนวโน้มจะเลือกอาชีพที่อยู่ในระดับสูงด้วย (Roe 1956: 121) เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Abusai (1983) และ Blackburn (1975) ส่วนงานวิจัยในประเทศไทย ส่วนใหญ่จะหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนกับความสนใจในอาชีพ ซึ่งพบผลว่า ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจในอาชีพ เช่น งานวิจัยของ นิภา วัฒนเวคิน (2527) ชมาธร พันธุมโพธิ (2527) อนงค์ สุกุลคุ (2527) และอรอนงค์ แจ่มผล (2525)

จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน ที่มีอิทธิพลต่อการเลือกอาชีพหรือเลือกศึกษาต่อของนักเรียน ผู้ศึกษาจึงขอตั้งสมมติฐานว่า ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสามารถทำนายเจตนาเลือกอาชีพได้อย่างมีนัยสำคัญ เป็นสมมติฐานข้อที่ 4

วัตถุประสงค์

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปเพื่อศึกษาตัวแปรต่าง ๆ เกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกรุงเทพมหานคร ในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วัตถุประสงค์เฉพาะในการศึกษาตัวแปรต่าง ๆ มีดังนี้

1. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

2. เพื่อศึกษาการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. เพื่อศึกษาเจตนาเชิงพฤติกรรมในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
4. เพื่อศึกษาการใช้เจตคติและการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ทำนายเจตนาเชิงพฤติกรรมในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตนาเชิงพฤติกรรมในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพ หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับพฤติกรรมในการเลือกศึกษาต่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
6. เพื่อศึกษาความเชื่อที่มีต่อผลของการกระทำ การประเมินผลของการกระทำ ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง และแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงในพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพ หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
7. เพื่อศึกษาว่าระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีอิทธิพลต่อการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพ หลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือไม่
8. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษารั้งนี้ มาใช้ประโยชน์ในการแนะแนวนักเรียนในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

คำจำกัดความ

1. พฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายสามัญหรือสายอาชีพ (B) หมายถึง พฤติกรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือกศึกษาต่อหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งแบ่งเป็น 6 ด้าน คือ
 - 1.1 การเลือกศึกษาต่อสายสามัญ (B₁)
 - 1.2 การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม (B₂)
 - 1.3 การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านคหกรรม (B₃)

- 1.4 การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรม (B_4)
- 1.5 การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านศิลปหัตถกรรม (B_5)
- 1.6 การเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านพาณิชยกรรม (B_6)

การให้คะแนน B โดยการเลือกศึกษาต่อด้านใดที่ถูกเลือกให้ 1 คะแนน ส่วนการเลือกศึกษาต่อด้านอื่น ๆ ที่ไม่ได้ถูกเลือกให้ 0 คะแนน

2. เจตนาเชิงพฤติกรรม (I) หมายถึง คะแนนเจตนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในการเลือกศึกษาต่อหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีวิธีวัดดังนี้

ขั้นที่ 1 ให้กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับของเจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญ หรือสายอาชีพหลังจากเรียนจบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เจตนาในการเลือกศึกษาต่อจะแบ่งเป็น 6 ด้านคือ

1. เจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญ (I_1)
2. เจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม (I_2)
3. เจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านคหกรรม (I_3)
4. เจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรม (I_4)
5. เจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านศิลปหัตถกรรม (I_5)
6. เจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านพาณิชยกรรม (I_6)

ให้กลุ่มตัวอย่างจัดอันดับของเจตนาจากอันดับ 1 ถึงอันดับ 6 ทั้งนี้เพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มตัวอย่างตอบโอกาสในการเลือกศึกษาต่อด้านใดด้านหนึ่งเท่ากัน

ขั้นที่ 2 เมื่อกลุ่มตัวอย่างจัดอันดับของเจตนาในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญ หรือสายอาชีพทั้ง 6 ด้านแล้ว ให้กลุ่มตัวอย่างระบุโอกาสของการเลือกศึกษาต่อแต่ละด้านเป็นจำนวนเปอร์เซ็นต์ โดยที่จำนวนเปอร์เซ็นต์ในการเลือกศึกษาต่อทั้ง 6 ด้านนี้ ต้องรวมกันได้ 100 เปอร์เซ็นต์ (ดูตัวอย่างในหน้า 17) วิธีนี้เป็นการวัดความน่าจะเป็นเชิงอัตนัยของเจตนาในการเลือกการกระทำพฤติกรรมที่มีหลายทางเลือก และสามารถทำนายทางเลือกต่าง ๆ เหล่านี้ได้ (Ajzen and Fishbein 1980: 46)

การหาคะแนนความแตกต่างของเจตนา (DI) จากสมการดังนี้

$$DI_{(1-(2+3+4+5+6))} = I_1 - \frac{I_2 + I_3 + I_4 + I_5 + I_6}{5}$$

3. เจตคติต่อพฤติกรรม (A_B) หมายถึง การประเมินพฤติกรรมนั้นในทางบวกหรือทางลบของแต่ละบุคคล ซึ่งมีวิธีวัด 2 วิธีตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล

3.1 การวัดเจตคติทางตรงต่อพฤติกรรม ด้วยการประเมินความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่างต่อพฤติกรรมนั้น ๆ ในลักษณะ ชอบ-ไม่ชอบ หรือ ดี-เลว จากมาตรจำแนกความหมาย 6 ชุดคือ

3.1.1 เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายสามัญ
(A_{B1})

3.1.2 เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านช่างอุตสาหกรรม (A_{B2})

3.1.3 เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านคหกรรม (A_{B3})

3.1.4 เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านเกษตรกรรม (A_{B4})

3.1.5 เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านศิลปหัตถกรรม (A_{B5})

3.1.6 เจตคติทางตรงต่อพฤติกรรมการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านพาณิชยกรรม (A_{B6})

การหาคะแนนความแตกต่างของเจตคติทางตรง ($DA_{\underline{B}}$) จากสมการดังนี้

$$DA_{\underline{B} [1 - (2+3+4+5+6)]} = A_{\underline{B}1} - \left[\frac{A_{\underline{B}2} + A_{\underline{B}3} + A_{\underline{B}4} + A_{\underline{B}5} + A_{\underline{B}6}}{5} \right]$$

3.2 การวัดเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม ด้วยการหาผลคูณระหว่างความหนักแน่นของความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับผลของการทำพฤติกรรม (b_{ij}) กับการประเมินผลของการกระทำ (e_{ij}) โดยที่ผลบวกของผลคูณนี้เป็นคะแนนเจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรม ($\sum b_{ij} e_{ij}$) ซึ่งมี 6 ชุดคือ

3.2.1 เจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสายสามัญ
($\sum b_{1i} e_{1i}$)

3.2.2 เจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านช่างอุตสาหกรรม ($\sum b_{2i} e_{2i}$)

3.2.3 เจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านคหกรรม ($\sum b_{3i} e_{3i}$)

3.2.4 เจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านเกษตรกรรม ($\sum b_{4i} e_{4i}$)

3.2.5 เจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านศิลปหัตถกรรม ($\sum b_{5i} e_{5i}$)

3.2.6 เจตคติทางอ้อมต่อพฤติกรรมการศึกษาต่อสายอาชีพ
ด้านพาณิชยกรรม ($\sum b_{6i} e_{6i}$)

การหาคะแนนความแตกต่างของเจตคติทางอ้อม ($D\Sigma b_{1t}e_{1t}$) จากสมการดังนี้

$$D\Sigma b_{1t}e_{1t} = \frac{(\Sigma b_{2t}e_{2t}) + (\Sigma b_{3t}e_{3t}) + (\Sigma b_{4t}e_{4t}) + (\Sigma b_{5t}e_{5t}) + (b_{6t}e_{6t})}{5}$$

4. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (SN) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลที่ว่า บุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อเขาคิดว่าเขาควรทำพฤติกรรมนี้หรือไม่มากนักเพียงใด ซึ่งมีวิธีวัด 2 วิธีตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล คือ

4.1 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง ด้วยการระบุความเชื่อของบุคคลที่มีต่อความคิดเห็นของบุคคลส่วนมากที่มีความสำคัญต่อเขาว่า เขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น จำนวน 6 ชุด คือ

4.1.1 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญ (SN₁)

4.1.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม (SN₂)

4.1.3 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านคหกรรม (SN₃)

4.1.4 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรม (SN₄)

4.1.5 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านศิลปหัตถกรรม (SN₅)

4.1.6 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรงในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านพาณิชยกรรม (SN₆)

การหาคะแนนความแตกต่างของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางตรง (DSN) จากสมการดังนี้

$$DSN_{[1-(2+3+4+5+6)]} = SN_1 - \frac{(SN_2) + (SN_3) + (SN_4) + (SN_5) + (SN_6)}{5}$$

4.2 การวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ด้วยการหาผลคูณระหว่างความหนักแน่นของความเชื่อเด่นชัดเกี่ยวกับความคิดของกลุ่มอ้างอิงที่มีความสำคัญต่อเขา คิดว่าเขาควรหรือไม่ควรทำพฤติกรรมนั้น (NB_j) กับแรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (MC_j) และผลบวกของผลคูณนี้เป็นคะแนนวัดการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ($\Sigma NB_j MC_j$) ซึ่งมี 6 ชุดคือ

4.2.1 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมในการเลือกศึกษาต่อสายสามัญ ($\Sigma NB_{1j} MC_{1j}$)

4.2.2 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านช่างอุตสาหกรรม ($\Sigma NB_{2j} MC_{2j}$)

4.2.3 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรม ($\Sigma NB_{3j} MC_{3j}$)

4.2.4 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านเกษตรกรรม ($\Sigma NB_{4j} MC_{4j}$)

4.2.5 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านศิลปหัตถกรรม ($\Sigma NB_{5j} MC_{5j}$)

4.2.6 การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อมในการเลือกศึกษาต่อสายอาชีพด้านพาณิชยกรรม ($\Sigma NB_{6j} MC_{6j}$)

การหาคะแนนความแตกต่างของการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงทางอ้อม ($D\Sigma NB_j MC_j$) จากสมการดังนี้

$$D\Sigma NB_j MC_j = \frac{(\Sigma NB_{1j} MC_{1j}) - (\Sigma NB_{2j} MC_{2j} + \Sigma NB_{3j} MC_{3j} + \Sigma NB_{4j} MC_{4j} + \Sigma NB_{5j} MC_{5j} + \Sigma NB_{6j} MC_{6j})}{5}$$

5. ระดับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน (GPA) หมายถึง ความรู้ ความสามารถ ทาง การเรียน โดยวัดจากคะแนนเฉลี่ยของผลการเรียนภาคต้น ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

6. สายสามัญ หมายถึง หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ซึ่งเป็นหลักสูตรหลังหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น

7. สายอาชีพ หมายถึง หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2524 เป็นหลักสูตรวิชาชีพ 3 ปี ซึ่งรับจากผู้สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า โดยแบ่งประเภทวิชาออกเป็น 5 ประเภทคือ

1. ด้านช่างอุตสาหกรรม
2. ด้านคหกรรม
3. ด้านเกษตรกรรม
4. ด้านศิลปหัตถกรรม
5. ด้านพาณิชยกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2531 จากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร สังกัดกรมสามัญศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการฝึกหัดครู และทบวงมหาวิทยาลัย

2. ตัวแปรในการศึกษา

2.1 การใช้ DI ทำนาย B

ก. ตัวแปรทำนาย ได้แก่ DI

ข. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ B

2.2 การใช้ DA_{ij} และ DSN ทำนาย DI

ก. ตัวแปรทำนาย ได้แก่ DA_{ij} กับ DSN

ข. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ DI

2.3 การใช้ DA_{ij} DSN และ GPA ทำนาย DI

ก. ตัวแปรทำนาย ได้แก่ DA_{ij} DSN GPA

ข. ตัวแปรเกณฑ์ ได้แก่ DI

2.4 ลักษณะความแตกต่างของค่ามัธยฐานเลขคณิตระหว่างกลุ่ม

ก. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1. กลุ่มที่มีเจตนาจะเลือก B_1 กับกลุ่มที่มีเจตนาจะไม่เลือก B_1

2. กลุ่มที่มีเจตนาจะเลือก B_2 กับกลุ่มที่มีเจตนาจะไม่เลือก B_2

3. กลุ่มที่มีเจตนาจะเลือก B_3 กับกลุ่มที่มีเจตนาจะไม่เลือก B_3

4. กลุ่มที่มีเจตนาจะเลือก B_4 กับกลุ่มที่มีเจตนาจะไม่เลือก B_4

5. กลุ่มที่มีเจตนาจะเลือก B_5 กับกลุ่มที่มีเจตนาจะไม่เลือก B_5

6. กลุ่มที่มีเจตนาจะเลือก B_6 กับกลุ่มที่มีเจตนาจะไม่เลือก B_6

ข. ตัวแปรตาม ได้แก่

1. ความเชื่อเกี่ยวกับผลของการกระทำ (b_1)

2. การประเมินผลของการกระทำ (e_1)

3. ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (NB_j)

4. แรงจูงใจที่จะคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Mc_j)

สมมติฐานในการวิจัย

1. DA_B มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ DI อย่างมีนัยสำคัญ
2. DSN มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ DI อย่างมีนัยสำคัญ
3. DA_B ร่วมกับ DSN ทำนาย DI ได้อย่างมีนัยสำคัญ
4. DA_B , DSN , และ GPA ร่วมกันทำนาย DI ได้อย่างมีนัยสำคัญ
5. DI สามารถทำนาย B ได้อย่างมีนัยสำคัญ
6. DA_B มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ $D\Sigma b_{1e_1}$ อย่างมีนัยสำคัญ
7. DSN มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ $D\Sigma NB_{1MC_1}$ อย่างมีนัยสำคัญ
8. A_{B1} มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (Σb_{1e_1}) , A_{B2} มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (Σb_{2e_2}) , A_{B3} มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (Σb_{3e_3}) , A_{B4} มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (Σb_{4e_4}) , A_{B5} มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (Σb_{5e_5}) , และ A_{B6} มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (Σb_{6e_6}) อย่างมีนัยสำคัญ
9. SN_1 มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (ΣNB_{1MC_1}) , SN_2 มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (ΣNB_{2MC_2}) , SN_3 มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (ΣNB_{3MC_3}) , SN_4 มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (ΣNB_{4MC_4}) , SN_5 มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (ΣNB_{5MC_5}) , และ SN_6 มีสหสัมพันธ์กันเชิงเส้นตรงกับ (ΣNB_{6MC_6}) อย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย